

פנינו הצדיקים

לעדכונים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במיל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

הרב המקובל מסעוד יונה אדרעי זצ"ל- נולד בכפר טוגאנא שבמרוקו בשנת ה'תרע"ד (1914). נקרא על שם סבו הצדיק ר' מסעוד, שעל פי המסורת זכה לגילוי אליהו הנביא. בצעירותו עזב את כפר הולדתו ולמד תורה במראכש מפי רבי אהרן בוזגלו ורבי חנניה דלויה, ובהמשך למד ברבאט. הוסמך לרבנות, לשחיטה, למילה ולכתיבת סת"ם. לאחר שהוסמך שב לרחאמנא, שם נישא ושימש כשוחט, מוהל, סופר סת"ם ומורה בתלמוד תורה. בשנת ה'תש"ז (1947), עם פתיחת מוסדות 'אוצר התורה' במרוקו, החל ללמד במסגרת זו ברחאמנא, ולאחר מכן בקזבלנקה. בקזבלנקה התפרסם שמו ורבים פנו אליו לקבלת ברכה ועצה. מקובל. גאון בנגלה ובנסתר. מלומד בניסים. עסק גם בקבלה מעשית וכתב קמעות. רבים פנו אליו ונושעו, והוא לא ביקש תמורה. בעל חסד מופלא, שהרבה ממעשיו עשה בסתר, וסיפורים רבים על מעשי החסד שלו נודעו רק לאחר פטירתו.

בשנת ה'תשי"ב (1952) עלה לארץ ישראל והתיישב בראש פינה. לפי המסופר, כאשר שאל היכן נמצאת ראש פינה ונאמר לו שהיא בין צפת לטבריה, הסכים להתיישב בה משום שראה מעלה במגורים בין שתי ערי קודש. בהמשך עבר להתגורר במשמר הים ושימש כרב המקום. הקדיש עצמו לעידוד ולסיוע לעולים ולנזקקים. על אף מצבו הכלכלי הדחוק, סייע מכספו לחולים ולאנשים קשי יום, ולעיתים אף הציע למי שהגיעו מרחוק ללון בביתו. נודע גם בסבלנותו המיוחדת בחינוך ילדיו ובכך שנמנע מכעס ומהכאתם. נפטר ב-ט"ז באלול ה'תשכ"ח (1968). חי כ-54 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: רבי מאיר (איש תם וישר, עניו וגומל חסדים; שימש כשליח ציבור). **אמו:** מרת פרחא. **אשתו:** מרת חסיבה (בת רבי סעיד ומרת פרחא דוידה). **ילדיו:** נולדו לו שלושה-עשר ילדים; מהם רבי אברהם, רבי אליהו, מרת שושנה. **מרביתו:** הגאונים רבי אהרן בוזגלו, רבי חנניה דלויה. **מספריו:** **ישפת אמת**- חידושים ורמזים על התורה והנ"ך ודרשות בעניינים שונים. **הצדיק מראש פינה**- תולדותיו, הנהגותיו וסיפורים אודותיו; ליקט וערך בנו רבי אליהו אדרעי.

צדיק אחד שהיה גר בעכו היה נחשב למוהל מוסמך ובעל שם. לבריתות רבות הוזמן, והיה עושה את מלאכתו נאמנה, במומחיות רבה, ביראת שמיים ובכוונות טהורות ומעולם לא נטל שכר טרחה תמורת המילה. יום אחד חלתה ל"ע בת המוהל ונפלה למשכב. לא הועילו התרופות שנתנו לה והטיפולים הרבים שנעשו בה.

מצבה הידרדר, ונשמתה כמעט יצאה ממנה. כאשר הבחין המוהל במצבה הקשה של בתו האהובה, פרץ בבכי מר, צעק והתחנן לבורא העולם, שיציל את בתו וקרא במר נפשו: **"אני שמזכה את ילדי ישראל הרכים להיכנס בבריתו של אברהם אבינו, תעמוד לי זכותה של מצווה זו, וישלח נא אליי אליהו הנביא להציל את בתי מרדת שחת..."**

ויהי בלילה, רואה המוהל בחלומו, והנה אליהו הנביא לפניו, ולידו יושב רבי מסעוד. אליהו פונה אליו ואומר: **"למה אתה בוכה ומרעיש את כל העולמות? דע לך שרבי מסעוד הנו צדיק וטהור ומזוקק ככסף זך ונקי, לך נא אליו למשמר הים, ועל ידיו תהיה רפואה לבתך!"**. המוהל לא התמהמה, קם ונסע למשמר הים, נכנס לחדרו של רבי מסעוד ושפך לפניו את לבו. בירך הצדיק את החולה ברפואה שלמה, וכן עשה לה שני שם. לתדהמת הרופאים ולשמחתם הרבה של בני המשפחה, החלה החולה להתאושש, ומרגע שיצא המוהל מחדרו של הצדיק, מצבה השתפר עד שהחלימה לחלוטין...

לא רק כוחות עליונים עמדו לצדיק כאשר זכה לרפא את חולי עם ישראל. גם שכלו החד, תבונתו הרבה ובקיאותו במכמני הרפואה והמדע סייעו בידו לעזור לכל נזקק ובעל חולי. **רבי מסעוד ידע להבחין בשורש הבעיה של כל מחלה, אף ידע את השתלשלות המחלה ואת שלביה, אך החלק הנסי היה המופלא ביותר. רבי מסעוד ידע, עוד בטרם ניגש אליו החולה, פרטי פרטים עליו ועל מחלתו!**

בהיות הרבנית הצדקת בציונו על התנא הקדוש רשב"י זיע"א ניגשה אליה אחת המתפללות ושאלה: "מה לך, רבנית? פניך חיוורות ונראה שאינך חשה בטוב." **"אכן חולה אני"** - ענתה הרבנית. **"אם כך"** - שבה ואמרה האשה - **"בקשי מבעלך, שהוא איש צדיק וישר שיברך אותך. אדם בעל כוחות הוא, צדיק וקדוש ומחולל נסים. אני עצמי זכיתי להיוושע על ידו. ומעשה שהיה כך היה: לפני נישואיי באתי אל הרב לבקש את ברכתו. הצדיק בירך אותנו וביקש שנעשה שינוי שם. למרות בקשתו, מטרדת ההכנות לחתונה לא עשינו כדבריו. שנים אחדות היינו נשואים. והנישואים לא עלו יפה. ילדים לא היו לנו, אך ריב ומדון שררו בביתנו תמיד. החלטנו לשוב אל הצדיק ולבקש מחדש את ברכתו. כאשר נכנסנו אל חדרו, הזכיר לנו הרב, שעלינו לשנות את שמנו. הרב לא כעס על שלא קיימנו את דבריו, אלא במאור פנים שב והזכיר לנו לעשות כציווי. ואכן, מיד לאחר שינוי השם נפקדנו בבנים ב"ה, ועתה אנו חיים באושר ובשלום!"**

מספרת פ. קרובת משפחה: הצדיק חזה את עתידו ואמר לי דברים אלו: א. בעלי לעתיד נמצא ברגע זה בים ולא ביבשה. ב. בשעת החופה יהיה דם. ג. יהיו לנו ארבעה ילדים. ואכן, כך היה: א. בעלי היה בלב ים - מלח במקצו. ב. בשעת החפה, כשהחנן עבר את הכוס, עפו רסיסים מהכוס ופגעו ברגלי דם ירד ממנה. ג. אכן, יש לנו היום ארבעה ילדים.

זכור לי מעשה נוסף, לפני כשלושים שנה, כשבני היה בן שש שנים, היה בוכה ללא הפוגה, כמו שיגעון בר-מן, עד שפניתי אליו. מיד כתב קמע ואמר: **"אתם השארתם את הילד בבית לבד, וקרה מה שקרה". שמנו עליו את הקמע ומיד הבריא.** הקמע עד היום אצלי, ואני שומרת עליו ונזכרת בנס שזכות הצדיק עמדה לנו.

תקופה מסוימת רבינו הגיע מדי יום ברגל, מהלך של חצי שעה לביה"כ בעכו, כשהוא לבוש בטלית ומעוטר בתפלין. שבת אחת, נעמד רבי שלום לופס על במת ביה"כ ואמר: "יש יהודי גדול וצדיק בשם רבי מסעוד, שמצב בריאותו נעשה רופף, וכן קשה עליו על הפרנסה וכו', נא לעורר רחמים עליו!". המתפללים תמחו, מה לו לרבים להזכיר חולה דווקא בשבת? וכי לא היה לו פנאי לעשות זאת קודם השבת? הוסיף ר' שלום לופס וגילה רז: "אמש בשנתי, בא אליי בחלומי רבי שמעון בר יוחאי זכותו עלינו, ואמר לי: 'הרב של משמר הים חולה, ואתם, לא אכפת לכם?!'. רושם גדול השאירו הדברים בלב המתפללים, ולמחרת באו כולם לבית רבי מסעוד לבקרו בחוליו.

הרבנית התברכה באמונת חכמים עזה ומושרשת. הרבנית נהגה להדליק נרות לכבודם של צדיקים בימי שני וחמישי, בערב שבת ובמוצאי שבת, בליל ראש חדש ובימי שמחה והילולא ולהבדיל גם בימות מצוקה וצער. הרבנית זכתה לגילויים נפלאים. לילה אחד חלמה ובחלומה נגלה לפניה רבי מאיר בעל הנס, נכנס לבית ונעמד מול הנרות שהדליקה לכבודם על הצדיקים. ברכה אותו הרבנית ושאלה אותו: "מדוע כועס רבי מאיר?" השיב לה התנא: "בעלך עבר על יד ביתי ולא נכנס אלי". למחרת בבוקר, כששב רבי מסעוד מבית הכנסת שאלה אותו: "האם עברת ליד ציונו על התנא רבי מאיר בטבריה ולא נכנסת?". שאל אותה הצדיק בתימהון: "מי אמר לך זאת?". סיפרה הרבנית על חלומה. חייך הצדיק ואמר לה: "נכון, עברתי ליד ציונו של התנא ולא עלה בידי להיכנס ולהתפלל שם!".

הרב פעם אחת הזמין חשמלאי עקב קצרי שחזר ונשנה. כאשר הגיע בעל המקצועי התקבל בצורה יוצאת מן הכלל, כאחד האורחים החשובים וכן הוגש לו כיבוד לאחר התיקון, שארך לא יותר מחמש דקות, הוציא הרב מכיסו סכום גדול ומסר לחשמלאי. לפני כן שאל הרב את החשמלאי כמה הוא דורש, אך הוא סירב לנקוב מחיר. מכיוון שכיבד את הרב. הסכום שנתן לו הרב היה מתאים לעבודה של שעתיים שלמות לפחות. הלה לא רצה לקבל, אך הרב הפציר בו כהרגלו, כמו בעת שנתן למישהו צדקה, ולאחר מכן יצא הרב ללוותו עד לתחנת האוטובוס כ-5 דקות ברגל, כשהוא מרעיף עליו ברכות. כשחזר הרב לבית, חזר ונהיה שוב קצר, אך הרב לא התרגש ולא הסכים לקרוא שוב לאותו חשמלאי, כדי שלא יתבייש!

אל ביתו של הרב הגיעו אנשים במצוקה. כאשר נשאלו כיצד ידעו על הצדיק, השיבו, שבחלום הלילה נמסרו להם שמו וכתובתו. אחדים סיפרו בהתרגשות, שחלמו שרשב"י הקדוש הוא שמסר להם בחלום את שמו של הצדיק. סיפרה הרבנית, שכאשר אחיה ר' חביב זצ"ל התארח במשמר הים, וחילק הזמנות לחתונת בנו משה הי"ו, נכנסה אל הבית אשה אומללה וביקשה לראות את פני הרב. מראה האשה היה דוחה ביותר וקשה מאוד היה להביט בפניה, שהיו עקמות ומעוותות לחלוטין. אך בראות האשה האמללה את החיבה ואת החום שבהם התקבלה בבית הרב, וסיפרה לבני הבית כיצד הגיעה הלום. בקריית-אטא פגשה האשה במכרה, אשר סיפרה לה שבעלה סבל סגל נורא ברגליו וכל התרופות שנטל כדי להקחות את הכאבים לא עזרו לו. עד אשר הגיע האיש אל ביתו של הצדיק והתרפא לחלוטין. "אני מציעה לך", המשיכה המכרה, "לגשת אל רבי מסעוד, אולי יוכל להושיעך". אך לצערי, המשיכה האשה הזרה בסיפורה, נודע לי, שהרב עזב את ראש-פינה, ולא ידעתי להיכן עבר. יום אחד הלכתי אל מערת הקבורה של אליהו הנביא בחיפה. פרצתי על ציונו בבכי קורע לב וביקשתי את עזרתו בחוליי הנורא. עייפותי גברה, ותרדמה נפלה עליי. בחלומי שמעתי קול: "לכי לר' מסעוד, והוא ירפא אותך. הוא גר במשמר הים מספר 4". התעוררתי בבהלה, והכתובת הייתה חרותה במוחי בבהירות. מיד קמתי ובאתי לכאן...". נרגשים ונפעמים הכניסו בני הבית את האשה החולה אל חדרו של הצדיק, והוא כתב לה קמעות וברך אותה ברפואה שלמה. והנה, לא יאומן כי יסופר, כעבור חודש שבה האשה להודות לצדיק, והנה פניה הבריאו לחלוטין ונראו ללא דופי.

לעומת חולים אלו, שבאו אל הצדיק באמונה תמימה, הייתה אישה אחת, שראתה את החולים הרבים הבאים אל הצדיק, לועגת להם ומלגלת, על כך שהם נותנים מבטחם בצדיק ולא בתרופות. לימים עברה האישה להתגורר בשכנות עם אמו של הצדיק. יום אחד חשה ברע. כאבי ראש עזים תקפו אותה. היא פנתה לרופאים אך ללא הועיל. פנתה האישה אל אימו של הרב, שהייתה ידועה כמרפאה בצמחים, אך האם שלחה אותה אל בנה הצדיק. באה האישה אל ראש פינה, כשהיא מלאת בושה וחרטה, על שלעגה לצדיק מלפנים. אך רבי מסעוד קיבל אותה בסבר פנים יפות, ומצדקתו וענוותנותו לא זכר לה את מעשיה וברך אותה לרפואה שלימה. ואכן, ימים אחדים לאחר ביקור בבית הרב, חלפו כל מאוביה של האישה. לאחר מספר שנים אירע אסון נוסף בביתה של האשה. פניה של הבת התעקמו והתעוותו לחלוטין ל"ע". לקחה האישה את בתה לטיפולים שונים, אך מאומה לא עזר. החליטה האישה להביא את בתה האומללה לצדיק. אולי גם אותה יושיע. התבונן הרב בבת ואמר: "בתך שיחקה במקום טומאה והבהילוה באותו מקום. וזו הסיבה שהתעוותה". ומיד כתב לה קמע. כשסיים את כתיבתו, אמר לאם: "בעיצומה של מלאכת כתיבת הקמע ראיתי את רבי רפאל אלנקווה. לכן הדליקי מעתה ואילך נר לנשמת ר' רפאל". מסר הצדיק את הקמע לבת, והיא נרפאה לחלוטין בתוך מספר ימים.

אחד משכניו של הצדיק, אברהם שמו, סיפר פעם אחת מנפלאותיו של הצדיק והוסיף ואמר: "לולי ראיתי את הדברים בעיניי- לא הייתי מאמין". ומעשה שהיה כך היה. אותו איש התלווה פעם אל הצדיק, כשהלכו לעכו לצורך סידור עניין מסוים. לפתע, ראו התקהלות גדולה, והנה הבחינו שבמרכז ההתקהלות שוכב איש מתפתל מכאבים עזים. ניגש אליו הצדיק במומחיות, ומיד כשהציץ בפניו, ניכר היה, שהוא מבחין במהותה של הבעיה. חיש פתח את כפתורי חולצתו של האיש, צייר בעט עיגול קטן על בטנו, במקום הכאב, וחילק את העיגול למספר חלקים. על כל חלק רשם מילה או שתיים וסגר את החולצה. ברך בקול "רפואה שלמה" והמשיך בדרכו. לא חלפו דקות אחדות והאיש קם ממקומו, כאילו לא ארע דבר. כל כאביו נעלמו כלא היו. ביקש האיש להודות למיטיבו, אך הרב כבר המשיך בדרכו...

מעשה באדם בשם ז'קוב מקריית-ים, שחלה בשיתוק רח"ל. רגלו וידו היו כמתות, ופיו היה עקום ומעוות. הלה שכב בבית החולים ברעננה במשך 8 חודשים ל"ע. הזריקות, התרופות וכל הטיפולים למיניהם לא הועילו מאומה. ובינתיים, אשתו המסורה, אסתר, התרוצצה בכל מיני מקומות אולי תשמע על רופא או משהו שיוכל לעזור, עד שלבסוף הגיעה לבית הצדיק רבי מסעוד. הצדיק מסר לה לתת לבעלה תרופות, ומיד עם הטיפולים החלו להרגיש שנויים, מידוענו המשיך בתרופות, שהרב נתן לו ותוך 6 שבועות נתרפא לגמרי!

אישה המתגוררת בחיפה הייתה עקרה שנים רבות ולא זכתה לפרי בטן. היא נסתה לשאול בעצת הרופאים, אך כל הטיפולים וכל התרופות שנתנו לה, לא סייעו בידה. החליטה האישה לנסוע לביתו של רבי מסעוד, ושם בבכייה רבה סחה לרב על צרתה. ניחם אותה הרב וכתב לה קמע, ובתוך חודש ימים הרתה, לתדהמת הרופאים, וילדה כעבור תשעה חודשים בן בשעה טובה ומצלחת.

אישה אחת הייתה משלימה את הריגונה, אך כאשר הגיע שעת הלידה, היו העוברים נולדים ללא רוח חיים ר"ל. מספר פעמים נשנה הדבר עד שהאישה קצה בחייה מרוב יגונה וסבלה. נסעה האישה אל ביתו של הרב וביקשה את ברכתו. נתן לה הצדיק תיקון, ומקץ שנה שבה האשה, שמחה ומאושרת ובזרועותיה זוג תאומים.

האדמו"ר הרב אברהם אביגדור נחום לנדא זצ"ל- נולד ב-י"א בשבט ה'תרע"ז (1917) בקיבוץ שבפולין. כבר בילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. בגיל 11 עבר ללמוד בישיבת 'כתר תורה' בקראקא. כשהיה בן 13 נכנס ללמוד בישיבת חכמי לובלין, לאחר שנבחן על 300 דפי גפ"ת. באותה העת רבינו היה הצעיר ביותר בישיבה. השתתף בקבוצה מצומצמת של האריות שבחבורה אצל הגאון ר' אריה צבי פרומר מקוז'יגלוב (בעל 'ארץ צבי') בלימוד סדר טהרות, וכן שמע מהאדמו"ר ר' שמעון שלום קאליש מז'ליחוב עניינים בסודות התורה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה ברח לוויילנה. בריחתו מליטא למוסקבה הייתה רצופה בניסים. משם המשיך דרך טורקיה ולבנון עד שבשנת ה'תש"א (1941) הגיע לארץ. הוריו ורבים ממשפחתו נספו בשואה הי"ד. בשנת ה'תש"ו (1946), לאחר נישואיו, גר בשכונת 'שערי חסד' בירושלים והיה מתלמידיו הקרובים של הגרי"ז מבריסק. היה מקורב לגאון ר' דב בעריש ויידנפלד. תפילת שחרית שלו בימות החול הייתה אורכת כשלוש שעות.

בשנת ה'תש"ח (1948) הכתירוהו זקני חסידות סטריקוב כממשיך השושלת. הוא קבע את ביתו ואת מרכז החסידות בתל אביב. מעולם לא ישב בתפילה ובקריאת התורה. בשבתות ובחגים עמד שעות על גבי שעות. מעולם לא היו אצלו סטנדר וכיסא. היה מניח את הסידור על אדן החלון, ועיניו היו זולגות דמעות בפסוקי דזמרה עד שבסידור נוצרו חורים. רק כאשר התקרב לגיל 70 ונחלש מאוד נאלץ להתיישב לסירוגין בתפילה. הקים בית מדרש בבני-ברק. התרחק מגינוי אדמו"רות. בשנת ה'תשמ"ו (1986) עבר לבני ברק והעביר אליה את מרכז החסידות. בשנת ה'תש"ן (1990) הקים את ישיבת 'קול יעקב סטריקוב' ע"ש אביו ובראשה עמדו חתניו. ענוותן מופלא. שקדן עצום בתורה. תפילתו הייתה בקול חוצב להבות. נפטר ב-ט"ז אלול ה'תשס"א (2001). חי כ-84 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים. לאחר פטירתו רוב החסידים הכתירו לאדמו"ר את חתנו הצעיר ר' דוד ברנדר, וחלקם הכתירו את נכדו ר' יעקב דן שטרן, המנהיג את חצר סטריקוב בירושלים.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' אלימלך מנחם מנדל (האדמו"ר הזקן מסטריקוב). **אביו:** האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן הי"ד (האדמו"ר השלישי מסטריקוב. נספה בשואה). אמו: מרת רויזא ביילא הי"ד (נספתה בשואה). **אשתו:** מרת חיה הדסה (בת ר' מאיר וידיסלבסקי, מצאצאי בעל 'חידושי הרי"ם'; נישא בשנת ה'תש"ו [1946]). **בנותיו:** שלוש בנות, ובהן מרת מרים (נישאה לאדמו"ר ר' דוד ברנדר). **חתניו:** הגאונים ר' משה שמואל שטרן (בן ר' יצחק יהודה שטרן, אב"ד ביליץ), ר' ישעיהו פרנקל-תאומים (רב ביהמ"ד קראקא בבני ברק), האדמו"ר רבי דוד ברנדר (בן ר' שלום ברנדר, ראש ישיבת בעלז. ממלא מקומו באדמו"רות סטריקוב בבני ברק). **מרבותיו:** הגאונים סבו, האדמו"ר ר' אלימלך מנחם מנדל; אביו, האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן; ר' אריה צבי פרומר מקוז'יגלוב, ר' אלימלך מנחם מנדל, ר' מנדל וקסלר הי"ד, ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק (הגרי"ז מבריסק). **מספריו:** **יאשל אברהם**- דברי תורה בענייני שבת קודש **יאמרות טהורות**- מדברי תורתו **יאחד היה אברהם**- חייו ותולדותיו **ימסטריקוב עד בריסק**- קשריו עם הגרי"ז מבריסק **יד אמות של רבי**- מתולדותיו והנהגותיו.

הרה"ח ר' יחיאל גיברשטיין ז"ל מזקני חסידי סטריקוב סיפר בימי השבעה כי בשנת ה'תשל"א, כשהרבי עוד גר בת"א. הוא הגיע בצהרי יום שישי לבית מדרשו ברח' בורכוב כדי להביא את המוצרים של הקידוש לשבת. הוא פתח את הדלת ולתדהמתו ראה את הרבי בכבודו ובעצמו שוטף את רצפת בית-המדרש.

באותם שנים כשביהמ"ד שכן ברחוב בורכוב 8 בת"א היה בו מניין של תפילת שחרית מוקדם בכל בוקר. הרבי עצמו לא התפלל במניין זה אלא היה מתפלל יותר מאוחר, מכיוון שהיה מכין את עצמו שעות ארוכות לתפילה. למרות זאת הרב התייצב כל יום בשעה שש בבוקר וישב בביהמ"ד בשעת התפילה. כאשר היו קשיים להשלים את המניין, הרבי יוצא בעצמו לרחוב כדי לאסוף אנשים להשלמת המניין.

עד כעשר שנים לפני הסתלקותו היה ניתן לראות את הרב נוסע בתחבורה ציבורית ללא גבאים ומשמשים. תחנוני החסידים כי אין זה לפי כבודו נדחו על ידו בביטול. "כבוד?", תמה באוזניהם, "האמת זה מה שחשוב. כל השאר זה עולם הזה". השינוי חל רק בשנים האחרונות, כאשר החסידים החליטו להמתין לו עם רכב ולהסיע אותו ממקום למקום. הרבי הסכים לכך בלית ברירה.

פעם התווכחו בנוכחותו באיזה סברא, הרבי שמע והגיב על כך: "סברא זו כתובה ב'שער המלך'". חיפשו ולא מצאו, אולם הרבי בזכרונו המדהים ציטט להם את הדף המדויק בקונטרס פלוני, שם מביא את סברת 'שער המלך'.

אחד מנכדיו סיפר שבתקופה האחרונה לחייו רבינו הוא (הנכד) למד בסוגיא דתמורה רבי עקיבא איגר ארוך וקשה. לצערו הוא לא הבין אותו בשום אופן. כשבא לסבא, רבינו שאל אותו כדרכו מה הוא לומד. הנכד ענה שהוא לא הבין את רע"א בסוגיא דתמורה. רבינו ענה לו שסוגיא זו למד בעיון לפני חמישים שנה, ותיכף התחיל לחשב בדעתו את כל הסוגיא במשך מספר דקות. לאחר מכן ביאר בטוב טעם את כל הסוגיא בע"פ גמרא, רש"י ותוספות עם הגרע"א, עד שהנכד הבין את הכל בצורה טובה.

אנשים היו נכנסים לבית מדרשו ומחפשים את הרבי במזרח של ביהמ"ד, אבל הרבי היה יושב בפינה בצד על ספסל. לפעמים היה מצטרף לשיעור שנמסר בין מנחה למערב לבעלי בתים במשנה ברורה או במשניות וכל זה בצורה טבעית ביותר.

מעובד מתוך 'שחרית- העיתון הדיגיטלי היומי של הציבור החרדי' מכתבה לדמותו ב'המבשר' תורני כי תצא תשע"א מאת הרב יוסף סופר.

המקובל הרב יחיא שניאור זצ"ל - נולד בשנת תרס"ג (1903) בעיירה קסבי שבמרוקו. בנעוריו למד מפי חכם ר' מכלוף שרביט שהסמיך אותו כשוחט מומחה. רבינו קיבל את משרת שוחט העיירה. ה'בבא סאלי' סמך מאוד על שחיטתו ואכל מבשר ששחט. לאחר נישואיו עבר לבודניב. הסתופף עם משפחת אביחצירא והיה החברותא של המקובל הצדיק ה'בבא מאיר'. כל חייו נהג בקדושה ובפרישות מהנאות העולם הזה. אכל בשר בשבת בלבד. לאחר פטירת אביו מיאן להתנחם והיה בצער גדול. ה'בבא סאלי' אמר לו: "מהיום אני כאביך וכל מחסורך עליי", ואכן מאז היה ה'בבא סאלי' כאב וכרב, ורבינו הסתופף בצלו. מקובל עצום. עוד בצעירותו במרוקו סיפורי מופתים נקשרו אודותיו. רבים באו לקבל את ברכתו ועצותיו. תפילותיו היו עושות פרי. נהג לטבול בנהר גם בימי החורף הקשים.

בשנת ה'תש"י (1950) לערך עבר לגור בעיירה מישריה שבאלג'יריה, שם שימש כשנתיים כרב המקום. לאחר מכן ה'בבא סאלי' הורה לו לעבור לעיר הוראן ולייסד שם קהילה עבור יהודי מרוקו שהיגרו לשם באותו זמן. רבינו הקים שם בתי כנסת ומקוואות וכן מערכת כשרות. בשנת ה'תשכ"א (1961) עלה לארץ. למרות שקיבל הצעות רבות לשמש כרב במקומות שונים בארץ רבינו לא הסכים לעזוב את ירושלים. שנה לאחר מכן התמנה לשמש כרב שכונת מוסררה שבירושלים. ביתו שימש מקום עליה לרבים שבאו לקבל ברכתו. ה'רבה לעשות צדקה עם נזקקים. רבים פנו אליו ונושעו. חולים חשוכי מרפא התרפאו בדרך פלא ועקרות שבאו אל הצדיק זכו להיפקד. בדרשותיו עורר את הרבים והשפיע עליהם רבות.

בליל שבת פרשת בהעלותך ה'תשכ"ה (1965) פרצה שריפה בבית שכניו והאש הגיעה גם לביתו של רבינו. כתוצאה מכך ביתו עלה באש יחד עם הספרייה המפוארת והענפה שהיתה לו. היו שם ספרים מימי מרן השו"ע ועוד ספרים עתיקים. גם ספר חידושים על התורה שחיבר והיה מוכן לדפוס, וכן ספר תורה חדש. רבינו בענותנותו הרבה תלה זאת בעוונותיו והצדיק עליו את הדין. כעבור זמן התחזק, וחזר לכתוב את חידושיו עד שזכה להוציא לאור את ספרו 'יש מאין'. רוב חידושי תורתו שכתב עלו באש. נפטר ב-ט"ז אלול ה'תשנ"ד (1994), חי כ-91 שנים. בהלווייתו השתתפו אלפים מכל שכבות האוכלוסיה. ציונו בגבעת שאול בירושלים. הספידו אותו הצדיקים ר' שלום משאש והראשונים לציון רבי מרדכי אליהו ורבי אליהו בקשי דורון.

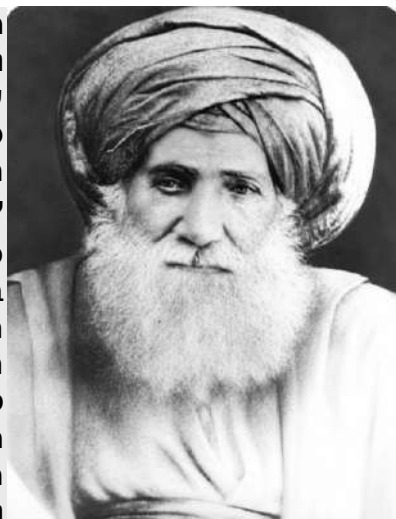

אביו: רבי מסעוד (רבה של קסבי ובודניב. שימש כמשגיח בישיבה שבה לימדו רבי משה תורג'מן, ה'בבא ס', ורבי ישראל אביחצירא, ה'בבא סאלי'). **אמו:** מרת אסתר. **אשתו:** מרת רוחמה. **בניו:** ר' פנחס (כיהן כרב בקהילות בערים ננסי, ליון ומרסיי, ובסוף ימיו עלה לירושלים), ר' שלמה (רב 'בית עדה' בפריז), ר' מאיר, ר' שמעון (נפטר בחיי אביו), ר' משה ניסים, ר' מסעוד (ממלא מקום אביו ברבנות שכונת מורשה בירושלים), ר' מכלוף. **מרבותיו:** ר' מכלוף שרביט (הסמיכו לשחיטה), המקובל ר' ישראל אביחצירא (ה'בבא סאלי'), המקובל רבי יחיא אדהאן (רבו בחסידות ובקבלה, נכד ר' יעקב אביחצירא). **חברותא:** המקובל ר' מאיר אביחצירא (ה'בבא מאיר'). **מספריו:** 'יש מאין' - שלושה חלקים: חלק א' - חידושים על התורה ומדרשי חז"ל • חלק ב' - דרשות וחידושים על תהילים • חלק ג' - שו"ת, דרשות על מאמרי חז"ל ופירושים על התנ"ך.

מעשה שהיה באחת השבתות הראשונות של רבינו בארץ. יהודי השכונה התלוננו בפני רבינו אודות יהודי אחד שבכל שבת קודש היה יוצא מביתו עם עגלה טעונה בסיגריות וגרעינים ומוכר ברחובה המרכזי של השכונה. בצאת השבת הרב הלך יחד עם שני גבאים להוכיחו על חילול השבת. אשתו שהיתה שם קראה לבעלה: "כנס מיד לבית ואל תשמע לרבו!". הרב שאל אותה: "מדוע את מתערבת?". האישה ענתה בחוצפה: "אנחנו נמשיך למכור בכל שבת! אתה לא תקבע מה נעשה!". הרב אמר לה: "תשכבי ולא תקומי". הגזירה יצאה מפי השליט. למחרת הודיעו לרב שאשתו של המוכר נפטרה בשנתה. מאז נודע עוצם גדולתו והכל היו זהירים בכבודו.

בערוב ימיו הרופאים ציוו על רבינו ללכת כל יום מעט ברגליו כדי לחלץ את עצמותיו. פעם אחת הלך איתו יהודה. בעודם מהלכים, לפתע רבינו קפץ ממקומו מהמדרכה לכביש. האיש נבהל ורץ לראות מה קרה עם רבינו. הצדיק אמר לו: "איך אתה לא מבחין במאמר חז"ל: 'אחרי ארי ולא אחרי אישה?'". כך היה כאשר רבינו כבר היה בגיל גבוהות, סגי נהור בעין אחת וראשו עטוף כדרך החכמים כדי שלא יביט לצדדים ועל עיניו משקפיים כהות. עם כל זאת חשש.

הראשל"צ מרן רבי מרדכי אליהו ציין את גדלותו של רבינו בתורה וביראה, ואת העונה המופלגת שאפיינה אותו. הראשל"צ הביא דוגמא לדבר: כאשר סיפרו לרבינו כי ברכתיו עשו פרי, היה אומר בענווה שאין זה בזכותו אלא בזכות רבו ה'בבא סאלי'.

הרב עבדאללה (עובדיה) סומך זצ"ל הידוע בכינויו 'אסתאי' שפירושו 'ראש החכמים' - נולד שבעירק בשנת ה'תקע"ג (1813) בבגדד שבעירק. **מגדולי חכמי בבל**. כשהיה בן עשרים שנים בלבד, קיבץ סביבו קבוצה של אברכים והחל ללמד בעצמו ש"ס ופוסקים, כאשר הוא דואג לכל מחסורם ופרנסתם על חשבונם. תוך זמן קצר, מספר תלמידי הישיבה עלה והגיע למאות. כאן בא לעזרתו ר' יחזקאל מנשה שהיה מעשירי בגדד ועזר לרב להקים את ביהמ"ד "אבו מנשה" ואח"כ את הישיבה "מדרש בית זלכה".

כעשרים שנה לאחר יסוד הישיבה נמנו בה שלושים ראשי ישיבות שכל אחד מהם עמד בראש ישיבה קטנה, ומעל כולם הגאון ר' עבדללה. שמם הטוב של הישיבות הגיעו לכל הארצות, וממקומות רחוקים כגון: הודו, קורדיסטאן ופרס שלחו את בניהם ללמוד בבית-המדרש עד שמלאו את כרסם בש"ס ופוסקים. ביתו של הרב היה פתוח לכולם, האיר פנים. עסק בצדקה ובתמיכה בעניים. תיקן תקנות רבות. **והיה מוחזק גם בעיני התושבים המוסלמים כאיש אלוהים קדוש ונורא. רב, מחבר וראש ישיבה. הפוסק החשוב ביותר בזמנו בבבל. עסק בתורה והקדיש את כל עתותיו להרבצת תורה.** נפטר בליל שבת קודש, י"ז אלול ה'תרמ"ט (1889), חי כ-76 שנים.

אביו: ר' אברהם (מרבני העדה. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו וזכה לעושר רב. פיזר מכספו לאביונים ותמך במיוחד בתלמידי חכמים. בניו ובנותיו נודעו במעשיהם הטובים וברדיפת צדקה וחסד, והמיוחד שבבניו היה ר' עבדאללה). **אמו:** מרת כאתון. **אשתו:** מרת שרח. **בניו:** ר' צאלח, ר' אהרן, ר' רפאל, ר' אברהם, ר' ששון. **בנותיו:** מרת כאתון (נישאה לר' מאיר סומך), מרת מסעודה (נישאה לר' מאיר אלעזר), מרת פרחיה, מרת רחל (נישאה לר' יוסף עבדי), מרת שמחה (נישאה לר' יצחק בכור). **מרבתי:** המקובלים ר' יעקב בר יוסף הרופא (מגדולי הדיינים בבגדד), ר' משה חיים (אב"ד בגדד). **מתלמידיו:** המקובלים ר' אליהו מני (רבה של חברון), ר' יוסף חיים (ה"ב איש חי'), ר' יהודה פתיה, ר' נסים חי הלוי, ר' יחזקאל מוצפי, ר' ששון הלוי, ר' אלישע דנגור, ר' אברהם הלל, ר' עזרא ראובן דנגור, ר' שמעון אהרן אגסי, ר' יעקב חיים סופר. **מספריו:** **זבחי צדק** - פסקי הלכה על שו"ע יורה דעה **ישו"ת זבחי צדק** **יקבוץ חכמים** - על הגדה של פסח **עץ השדה יחזון למועד**.

באחד המקרים יהודי התאסלם ולאחר מכן העליל עלילת שווא על יהודי אחר ותבע אותו למשפט. היהודי נשבע ויצא זכאי בדינו וזאת משום שידעו השופטים כי אצל היהודים אין דבר חמור יותר משבועת שקר. בראות המומר זאת, חמתו בערה בו והוא הלך למושל המוסלמי ואמר: "דע לך, אדוני המושל. **אין כל ערך לשבועתיהם של היהודים, שכן ביום המקודש ביותר שהוא יום הכיפורים, הם מבטלים את כל השבועות שישבעו,**" וכדי להוכיח את צדקתו, פתח את המחזור בתפילת "כל נדרי".

כיוון ששמע המושל כך, ציווה להביא לפניו את רבם של היהודים כדי שייתן הסבר לכך. לצורך זאת, נשלחו שלושה שוטרים בפקודת המושל. הם הגיעו לבית-המדרש "בית זלכה" ופנו בשאלה לאחד התלמידים: "היכן יושב הרב?". התלמיד הצביע על אחד החדרים בו ישב ר' עבדללה סומך עם תלמידיו ולימדם. שלושת השוטרים עמדו בפתח החדר, אולם מראהו של הרב הבהיקו כאור הרקיע. **השוטרים לא ההינו לגשת אל הרב ולבסוף שבו על עקבותם כעומת שבאו.** הם ניגשו למושל ואמרו לו כי **רב היהודים אינו ילוד אשה והוא מלאך ה', ואין הם יכולים להביאו.** המושל נזף בהם קשות ושלח שלושה שוטרים אחרים להביא את הרב.

שלושת השוטרים האחרים אף הם לא העיזו להכנס אל הרב. הם כתבו על פתק כי המושל מבקש ממנו להתייצב לפניו ושלחו את הפתק באמצעות אחד התלמידים. הרב יצא מבית-המדרש לכיוון ביתו של המושל. בראותו זאת, כל חכמי הישיבה התלוו לרב. וכל מקום בו הרב עבר, הצטרפו יהודים רבים. עד מהרה השתרכה אחרי הרב שיירה רבת משתתפים של אלפי אנשים. **כאשר המושל הציץ מחלונו, הוא נדהם לראות את כל הצועדים אחרי רבם, ולמראה קלסתרו של הרב, רעד וחלחלה אחזו בו.**

כשנכנס הרב אל המושל, המושל התנצל בפניו על שהטריחו לגשת אליו. בנוסף, התבייש לשאול את הרב ובמקום זאת פנה לאחד התלמידים וביקש ממנו להסביר לו את פשר התפילה ביום הכיפורים. התלמיד הסביר בטוב טעם כי הביטול יכול לחול רק על שבועה בשגגה וגם לא על ענייני ממונות בין אדם לחברו. **מאותו יום הפך המושל למעריצו הגדול של ר' עבדאללה.**

בשנת ה'תרמ"ז (1889) פרצה מגפה הגורמת לאדם להקיא על לצאת נשמתו. מגפה זו לא פסחה על ר' עבדללה סומך ובליל שבת קודש י"ח באלול הרב השיב את נשמתו לבוראו. מאחר והמגפה עוד השתוללה, נאסר ע"י הממשלה לקבור את הרב ליד קברות אבותיו. יחד עם זאת, המושל התיר לקבורו בחצר "ההושע כהן גדול" (במקום זה היה גם ציונו של הרב יעקב הרופא, רבו המובהק של ר' עבדאללה) ואף נתן רישיון בכתב על כך. כל יהודי בגדד ליוו את רבם בדרכו האחרונה כשהם ממררים בבכי רב.

לפתע, הופיעה קבוצת מוסלמים כשבראשם מנהיגם צורר היהודים בשם "זיבג" שהיה המוכתר של המחוז ודרשו מן היהודים להסתלק מן המקום. גם כשהראו את הרשיון המיוחד שקיבלו מאת המושל, לא נרגעו המוסלמים והחלו מכים את היהודים עד זוב דם. בינתיים, טיפסו שישה יהודים אמיצי לב מעל החומה הגבוהה שהקיפה את חצר "ההושע כהן גדול" וקברו את רבם. המוכתר "זיבג" הפיץ עלילת רשע בה טען כי היהודים היכו את המוסלמים וחיללו את דתם. המושל, שהוא בעצמו נתן את הרשיון לקבור את הרב, התכחש בראותו את כל המהומה ואף הגדיל לעשות וציווה לאסור את ראשי הקהל. ההמון המוסלמי, בראותם כי הותרה הרצועה, **החלו להתנפל על בתי היהודים תוך כדי שהם חומסים ובוזזים מכל הבא ליד.** בסופו של דבר, רבני בגדד הריצו מברקים מן העיר הסמוכה (וזאת משום שהמושל שם ידו על כל המברקים שנשלחו מבגדד) אל קהילות ישראל בכל הארצות בכדי שיפעילו את כל הקשרים להפסקת ההתעללות. ממשלת בריטניה שלחה התראה חריפה לשולטן "עבד אל-חמיד" ואף איימה כי אם לא תופסק מיד ההתעללות ביהודים תאלץ בריטניה להפעיל כח צבאי.

האיום פעל ולאחר חקירה מקיפה הודח המושל ממשרתו, אולם במקביל כדי להרגיע את חמת ההמון המוסלמי, יצאה הוראה כי יש להעביר את הרב מקברו לבית-העלמין שליד בגדד. כשפתחו את הקבר, כולם נדהמו לראות כי גופו הקדוש היה שלם ונקי כביום הטמנתו על אף שעברו כ-84 ימים מאז. באותו מעמד, ראש הצבא המוסלמי ירד מעל סוסו ופקד על כולם ללוות את הרב רגלי. מסע ההלוויה נמשך שעה ארוכה כשהכל משיחים במאורע המופלא. **רבים מהמוסלמים שהיו עדים למחזה-התגיון.**

הגאון הרב יהודה ליווא זצ"ל הידוע בכינויו **המהר"ל מפראג**: נולד בסביבות שנת ה'תר"פ (1520) בפוזנא שבפולין לאחר שמשפחתו היגרה מאשכנז. היה הצעיר במשפחה של ארבעה בנים. כשגדל נסע ללמוד בישיבות בפולין. בשנת ה'שי"ג (1553) התמנה כאב בית דין בניקלשבורג וכתבן של כל קהילות מוראביה, שם כיהן כ-20 שנה. בשנת ה'של"ג (1573) עזב את הרבנות ועבר להתגורר בפראג ללא כל תפקיד רבני. בשנת ה'שמ"ג (1583) עבר רבינו לפוזנא וכיהן בה כרב ארבע שנים. בשנת ה'שמ"ח (1588) חזר לפראג ועל אף שלא היה בעל תואר רשמי, נחשב למנהיגם של יהודי פראג. בשנת ה'שנ"ב (1592) שב לפוזנא ובה כיהן כרבה הראשי של פולין. בשנת ה'שנ"ט (1597) חזר לפראג כאב"ד ורבה של פראג. מגדולי ההוגים בישראל. עסק גם בקבלה ובצירופי שמות. מיוחסת לו יצירת הגולם מפראג. נפטר ב-י"ח אלול ה'שס"ט (1609). חי כ-89 שנים. ציונו בפראג.

אביו: ר' בצלאל מוורמייזא. **אישתו:** מרת פרל (בת ר' שמואל שמעלקא רייך). **מתלמידיו:** הגאונים ר' יום טוב ליפמן הלר (בעל 'תוספות יום טוב', תלמידו המובהק), ר' דוד גנז, ר' אליהו לואנץ, ר' שלמה אפרים מלונטשיץ (מח"ס 'כלי יקר'). **ילדיו:** בן אחד ושש בנות. בנו, הגאון ר' בצלאל (כיהן כרב בקולין. נפטר בחי' אביו). **מחתניו:** הגאון ר' יצחק כ"ץ (היה נשוי לשתי בנותיו. בהתחלה למרת לאה ולאחר שנפטרה נישא למרת פייגלה. שימש כאב"ד בניקלשבורג). **מספריו:** **גור אריה**- פירוש על רש"י **גבורות ה'**- עוסק בגלות ויציאת מצרים וגאולת ישראל **ידרוש לשבת שובה** **ידרך חיים**- על פרקי אבות **ידרוש לשבת הגדול** **ידרוש על התורה והמצוות** **פסק על עגונה** **נתיבות עולם**- מוסר ומידות **באר הגולה**- אגדות התלמוד **ינצח ישראל**- גלות וגאולה **תפארת ישראל**-מעלת התורה **אור חדש**- על מגילת אסתר **ינר מצווה**- על חנוכה **יחידושי אגדות**- על אגדות הש"ס.

אימו, שהיתה מעוברת עם המהר"ל נעשה לה נס כאשר עגלון גוי שראה אותה **החליט לרמוס אותה ואת עובריה**. הוא החל ברכיבה מטורפת לעברה. לרוע מזלה, השביל היה צר. היא נלחצה לעבר אחד הקירות כאשר פניה מופנות לקיר. **נעשה לה נס ונוצר כמין שקע בקיר** ויכלה להצמד לקיר כאשר ביטנה בתוך השקע. עד היום ניתן לראות את הקיר עם השקע.

באותה תקופה, הגויים היו מעלילים על היהודים שמכנים מצה שמורה בפסח עם דם נוצרי. עלילות המוכרות גם כיום בשם 'עלילת דם'. מטרת הגויים היתה לפרוע ביהודים פרעות. לשדוד את כספם, להתנכל ולהורגם. הם ניסו שוב ושוב להעליל על היהודים. אם באמצעות לקיחת גווית גוי, והשלכתו בחצרו של רב היהודים והכנסת בקבוקים המכילים את דם ההרוג בתוך בית-הכנסת ואם בשיטות אחרות מגוונות.

לידתו של המהר"ל מפראג הצילה את הקהילה מעלילת דם. אמו, היתה מעוברת. והנה, לביל-הסדר, חשה אמו בצירים. מיד רצו כל בני הבית **בכדי לקרוא למיילדת**. תוך כדי מרוצתם, הבחינו בהם שני גויים אשר רצו להשליך לביתו של אביו, גווית גוי ולהעליל כי יד היהודים היתה במעל.

כשראו קבוצת יהודים הרצה לעברם, חששו כי הבחינו בהם. ולכן הם החלו לרוץ לכיוון השני. בני הבית רצו לכיוון המיילדת. והגויים, בורחים מהם. לאחר ששני הגויים הגיעו לפינת הרחוב, לפתע, שני שוטרים הבחינו במרוצתם וצויו עליהם לעצור. לאחר שנעצרו, נשאלו: "מה יש באמתחתכם?" **בירור קצר העלה כי בתוך חזיר שחוט הוכנס גווית נער שמת אך לפני מספר ימים**. למחרת, כשהתגלה מעשה הנס הגדול בזכות אותו עולל, הכתירו אותו ואמרו שהוא יציל את היהודים מן הפרעות של הגויים.

כשגדל המהר"ל, הבין כי בדרך טבע לא יוכלו לגבור על עלילות הדם. כומר אכזרי בשם טדאוס היה ידוע בשנאתו העזה כלפי היהודים ועלילות הדם הם פרי מעללו. לפיכך, עשה תענית חלום. התשובה היתה כי **עליו ליצור גולם והוא שיושיע את עם ישראל**. והנה, לבילה אחד. קרא הוא ולעוד שני תלמידיו. הם הלכו לתוך מעבה היער. שם צר הרב צורת גולם מן האדמה והחל מקיפו מספר פעמים.

המעשה נשנה שוב ושוב כאשר בכל פעם תלמיד אחר היה מקיף את הגולם **ובשימוש בקבלה מעשית החל הגולם להעלות קרום וגידים**. בסיום התהליך, הגולם קם על רגליו כאחד האדם. צורתו הטילה חשש בקרב העיירה, הוא היה ענק, צורתו מוזרה, ולא שוחח כלל. ובאמת, הגולם הציל לא אחת את עם ישראל מעלילות דם.

בתקופת המהר"ל התעורר באזורו גל של עלילות דם כנגד היהודים, שהעמיד אותם בפני סכנת גירוש. המהר"ל התייצב מול גל זה והתווכח עם כמרים על שקריות ההאשמות. **על פי הספר נפלאות המהר"ל**, נערך ויכוח בכתב עם ארבע מאות כמרים. בסופו של דבר קיבל הקיסר את דעתו, ושלל את הטענה שיהודים מכינים את מצות הפסח שלהם מדם אנושי.

לאחר המעשה בו הכומר טדאוס הרשע ניסה להעליל עלילת דם ונתפס בשיקרו הודות ליוסלי הגולם (הכומר לקח נער גוי ושילם לאמו במיטב כספו. לאחר מכן שחט את הגוי והטמינו. לאחר מכן שילם לגוי שיעליל שראה את הרב חוטף את הנער ושוחטו. הרב נלקח למאסר אולם הוא הספיק לשלוח את הגולם לחפש את הגויה ולהחביאה במקום אחר. הכומר היה הראשון בצוות החיפוש למציאת הגויה, אולם בהגיעו למקום הטמנת הגויה נכונה לו הפתעה, הגויה נעלמה. כאשר החלה החקירה והתגלו סתירות, **העד נשבר והודה כי יד הכומר היתה במעל והכומר שיחד אותו בשלמונים רבים לצורך מתן העדות**. ובסיכומו של עניין, נגזר על הכומר המתועב גזר דין מוות). לאחר מכן, היה רווחה לעם ישראל.

לאחר מכן, המהר"ל ביטל את הגולם מחיתו. לפי המסופר נותרו שרידי גופו מונחים בעליית הגג של בית הכנסת עד ימינו. ואף אחד לא יכול לעלות לעלייה ולא להנזק. ביטולו של הגולם נעשה באופן הבא: על מצחו של הגולם היו חקוקות האותיות "**אמת**", וביטול חיותו בוצעה על ידי הוצאת האות א' (שהוא אלופו של עולם- הכוונה לקב"ה הנותן חיות) וכך שהכיתוב הפך ל"**מת**".

המקובל הגאון הרב משולם שרגא פייבוש היילפרין זצ"ל- נולד בשנת ה'תק"ע (1809) בברז'אן. דור עשירי לרבינו המהרש"ל, ובן אחר בן לרבינו אלחנן מבעלי התוספות. אימו ע"ה היתה מצאצאי הרה"ק רבי משולם פייבוש מזבר'ז (מח"ס 'יושר דברי אמת'). כבר כשהיה צעיר לימים הפליא את כל רואיו בתפיסתו המהירה ובכח זכרונו העצום. בור סוד שאינו מאבד טיפה. שקידתו והתמדתו היו לשם דבר. הוא עשה חיל בלימודיו ועלה מעלה במעלות התורה והיראה. כשהיה נער נהג בפרישות ובחסידות. לאחר נישואיו המשיך לשבת באהלה של תורה, כשהוא מוסיף התמדה על התמדתו ופרישות על פרישותו. לאחר שמלאו לו עשרים שנים, ולאחר שמילא את כריסו בש"ס ופוסקים, אביו התחיל ללמדו קבלה. תוך זמן קצר רכש בקיאות עצומה בזוה"ק ובכתבי האריז"ל. הזוהר הקדוש וכן שמונת השערים ושאר כתבי האריז"ל היו שגורים על לשונו, ובהם הגה יומם ולילה. לאחר פטירת אשתו, נישא בשנית וגר מספר שנים סמוך לשולחן חותנו ברופשיץ.

בשנת ה'תר"ה (1844) לאחר פטירת אביו, מילא את מקום אביו ברבנות ברז'אן, ובהמשך היה למייסד שושלת חסידות ברז'אן. אולם קמו לו מתנגדים, בעיקר מנגידי הקהילה, והם הצליחו להורידו מכיסא הרבנות. רבינו נשאר שם והמשיך להנהיג את עדת החסידים. לאחר זמן חזר למקומו ברבנות ברז'אן. כל עבודתו הקדושה של רבינו הייתה בהסתר, ולימוד התורה היה ללא פניות. עורר פעמים רבות את תלמידיו ושומעי לקחו אודות מעלותיה העצומות של מצוות הצדקה. כל עניי ובעל מכאוב היה הולך לבית הרב ויוצא עם נדבה הגונה. היה מפרש חומש מממונו ומחלק לעניים. האיר פנים לכל אדם. בעל רוח הקודש. נפטר ב-י"ט אלול ה'תרל"ו (1876). חי כ-66 שנים. ציונו בברז'אן. בנו, האדמו"ר רבי אברהם זרח אריה יהודה לייבוש, מילא את מקום אביו.

אביו: הגאון המקובל רבי נפתלי הירץ (אב"ד ברז'אן, מגדולי חסידיו החוזה מלובלין). **נשותיו:** מרת חיה לאה ליפשיץ (זיווג ראשון- בת ר' שמחה ליפשיץ, אב"ד בוברקא), מרת חנה (זיווג שני- בת האדמו"ר רבי אשר ישעיה רובין מרופשיץ). **ילדיו (מזיווג ראשון):** ר' חנניה יוסף, מרת טשארני ברכה (נישאה לרבי יעקב יעקבא הלפרין, אב"ד סוקולובקה, בעל 'ברכת יעקב' ו'יעקב לחק'). **ילדיו (מזיווג שני):** רבי ישעיה אשר (נפטר כבן 18 שנים), האדמו"ר ר' אברהם זרח אריה יהודה לייבוש (ממלא מקום אביו באדמו"רות ברז'אן, בעל 'אמרי יהודה'). **מרבותיו:** אביו, הגאון המקובל ר' נפתלי הירץ, האדמו"רים ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ (בעל 'אור ישע'), ר' שלום רוקח מבעלזא, ר' אריה לייב ליפשיץ מווישניצא (בעל 'אריה דבי עילאי'), ר' יהודה צבי הירש אייכנשטיין מראזלא, ר' מאיר ליפר מפרמישלאן, ר' חיים הלבשרשטאם מצאנז (בעל 'דברי חיים'), הגאון ר' אברהם דוד מבוטשאטש (בעל 'דעת קדושים'), ר' שמעון ליקובר מירוסלב. **מספריו:** **שפת אמת**- חידושי תורה **כתב אמת**- מדברי תורתו.

בהקדמה לספר 'אמרי יהודה' סיפר בנו, הגאון רבי אברהם זרח אריה יהודה לייבוש: "בשנת ה'תרכ"ז ליל יוה"כ אחר חזרת הספרים לארון הקודש עמד אבי ומורי על רגליו, ופתח ואמר ברוב בכיה: 'למען זמך קבוצ ולא ידם ה' אלקי לעולם אודך' (תהילים ל, יג). יש ב' בחינות שבהם מודים ומשבחים לקב"ה: האחת על הטובה, בעת שהקב"ה משפיע חסדים טובים לאדם בעושר וכבוד, אז ההודאה והברכה לקב"ה מרוב טוב, והשניה על הרעה ח"ו ביסורים של אהבה שהוא מיתת בני רחמנא ליצון, ובכל מה דעביד רחמנא לטב עביד וצריך האדם לקבל באהבה ודום לה' וכמו שנאמר באהרון: 'יידם אהרן' (ויקרא י, ג) - שלא הרבה אחר מידותיו של הקב"ה וקיבל הכל באהבה ושמחה". רבינו הוסיף ואמר: "**מכה אחת עוד נוכל לסבול. אבל לא שתיים, לשני מכות אין לנו כוח**". בשעה שאמר את הדברים לא הבינו החסידים כוונת ופשר דבריו ולמה ירמזו דבריו ומדוע הזכיר את אהרון על פטירת שני בניו ואמר שרק מכה אחת יוכל לסבול.

כעבור מספר חודשים, ביום א' של חנוכה, שני בניו חלו: הגאון ר' ישעיה אשר והגאון ר' לייבוש. שניהם חלו במחלה קשה ומסוכנת רח"ל והגיעו עד שערי מוות. לבסוף נפטר בנו ר' ישעיה אשר אחיו, ר' לייבוש כתב עליו - 'אחי הגדול ירא ה' מו"ה ישעיה אשר ז"ל שהיה בן שמונה-עשרה שנים ונפטר ב-ח"י טבת ד'תרכ"ז", ובנו רבי לייבוש התרפא ב"ה לגמרי ממחלתו ועוד האריך לאחר מכן לחיות עוד שנים ארוכות. אז ראו הכל בחוש כי דברי רבינו נאמרו ברוח הקודש בליל יוה"כ לאחר שחזה את אשר יארע לשני בניו הקדושים לאחר זמן, והקדים רפואה למכה בתפילה שעשתה מחצה.

לפני פטירתו, קרא לבנו וציווה עליו כי כמו שבחיי חיותו הידר מאוד במצוות הכנסת אורחים וביתו היה תמיד פתוח לרווחה, כך רצונו שגם אחרי מותו פתח האוהל שעל ציון קברו יהיה פתוח בכל עת ולא ינעלו אותו. בנו הקפיד מאוד לקיים את צוואת אביו בכל עת. למרות ששומר בית החיים היה בא אליו בטענות שלכבוד הצדיק הוא דורש שהאוהל יהיה סגור על מנעול ובריה כדי שרועי הסביבה לא ינהגו במקום מנהג ביזיון, עם כל זה לא הסכים שינעל את השער והשגיח שתמיד יהיה פתוח לרווחה לכל מי שרצה, כרצון אביו הקדוש.

פעם כשנכנס בבוקר לביהמ"ד סיפר למקורביו כי פלא הוא בעיניו שאביו הקדוש התגלה אליו בחלום ופנה אליו בתרעומות על אשר לא הטיב להשגיח שלא ישימו מנעול על אוהל קברו. יום קודם לכן השומר התקין מנעול על הפתח ואדם שביקש להיכנס לא יכל. רק יצאו הדברים מפיו ואחד מהנוכחים התעלף. לאחר שעוררו אותו סיפר בהתרגשות שאצלו קרה הסיפור. מנהג קבוע לו ביום הזיכרון של הוריו, כשבא להשתטח על קברם ולהדליק נרות, היה ניגש להשתטח גם על ציונו של רבינו ומדליק שם כמה נרות. אתמול חל היארצייט של אביו ובא כמנהגו לבית החיים. כשרצה להיכנס לאוהל, מצא אותו נעול. מכיוון שהיה עייף ויגע, התעצל לטרוח וללכת לבקש מפתח בעיר ולשוב לאחר מכן אל האוהל. הוא ביטל ממנהגו ולא הדליק נרות על ציון הצדיק. לאחר מכן התברר שהשומר התקין מנעול בלי רשות והסכמה. היה זה פלא לעיני כל עד כמה צדיקים יודעים מה קורה בעולם הזה ורוצים בהמשך קיום מצוות ומעשים טובים.

בנו, ר' יעקב מספר כי הרב עזר לפתוח תלמודי תורה רבים. ביניהם תלמוד תורה באילת. בדרכו חזרה מאילת הרב היה אמור לעלות למטוס מאילת לירושלים, אולם הוא הפסיד את הטיסה. כדרכו בקודש נהג לומר: הכל מאת ה'. לפיכך עלה על מונית. לצידו ישב אדם רחוק מתורה ומצוות, הרב במשך כל הנסיעה דיבר על לבו. **לאחר כארבע שעות! בסיום הנסיעה אותו אדם קיבל על עצמו לשמור שבת ולהניח תפילין! כיום הוא אברך שומר תורה ומצוות.**

כאשר עצרו אותו שוטרים ברכב לבדיקה שגרתית, היה משוחח עימם ושאל מאיזו עדה הם ומרבה בדיבורו. לאחר מכן היה מבקש מהם שיניחו תפילין בהגיעם לאזור התלמוד תורה. **ניתן היה לראות שוטרים הנכנסים לשיבה ומניחים תפילין.**

לאחר שרבנו חלה, הוא אושפז בבית-החולים 'נברסקה' בארה"ב כדי לבדוק אם ניתן לעבור ניתוח. הבדיקה בוצעה ביום חמישי והרב התבשר כי תוך שלושה ימים יקבל תשובה. והנה, למחרת יום השישי, ניגש הרופא הגוי אל הרב והודיע לו כי לצערו, לא ניתן לעשות ניתוח לרב. תשובה זו גרמה לרב התמרמרות היות וניתנה ביום שישי לפני השבת.

"לו לפחות הייתה התשובה חיובית- הייתי מבין מדוע הרופא מיהר לבשר זאת, אולם לתשובה שלילית, מדוע מצא לנכון להודיע זאת לפני יום שבת? מדוע לא יכל להמתין ליום ראשון?", **הבעות פניו גילו כי התשובה לא הסבה לו קורת רוח.** לפני שהשתחרר, **חשב הרב שמא פגע באותו רופא.** הוא ביקש שיבקשו מן הרופא לגשת אליו (באותו זמן הרב היה חלוש ואפילו ההליכה הייתה קשה עליו). הרופא שהעריך את הרב ירד לבקשתו, **והרב התנצל שוב ושוב אם פגע בו ואף העתיר עליו ברכות רבות.**

עוד בבית-החולים ניגשה אל הרב אשה חילונית, כשראתה את מצבו של הרב פנתה אליו ואמרה כי היא נמצאת כאן בשל הולדת בנה, **התינוק נולד ללא כליות והרופאים בארץ לא נתנו שום סיכוי שישרוד.** אולם היא לא אמרה נואש והגיעה לכאן לאחר שגייסה כסף, כאן עשו לתינוק את הניתוח וב"ה הוא כאחד האדם ולכן אל לרב להתיימש. **הרב שהכרת הטוב עמדה מול עיניו על כך שאשה זו עודדה אותו, במשך 15 דקות הלך ברגל כשהוא מדדה לאיטו לחדר תינוקות. כשהגיע לשם הרעיף על התינוק ברכות מרובות במשך זמן רב.**

כאשר היה טס לחו"ל ע"מ להתרים את העשירים, לעיתים קרובות היו ניגשים אליו ומבקשים ממנו כי כאשר הוא מדבר עם אותו עשיר- **אם יכול לדבר גם עבורם ולבקש מהעשיר להוזיל גם עבורם.** הרב מעולם לא אמר "לא" ותמיד דיבר עם העשיר גם על אותו אדם, למרות שע"ז זה העשיר יתרום פחות עבור מטרתו שלשמה הרב בא להתרים.

הרב ידע את יום מותו, כאשר היה צריך לטוס לבית-החולים "נברסקה" ביקש מבנו, ר' יעקב את הספר חוק-לישראל. כאשר בנו הלך להביא את הספר, הרב החל למנות את הפרשות מדברים ואתחנן ונעצר בפרשת ניצבים-וילך. בנו, ר' יעקב הבין שיש דברים בגו וחשש מפרשות אלו. ואכן, הרב נפטר ב-כ' באלול, בדיוק לפני קריאת פרשת ניצבים-וילך. **גם כאשר הציעו לרב שלראש-השנה יתאחסן בדירה נוחה, אמר להם כי אין צורך בדבר.** בלילה האחרון לפני פטירתו, אחד מחסידיו סעד את מיטת חוליו. והנה, להפתעתו הרבה, הרב פנה אליו ואמר: **"הרי אשתך וילדיך מחכים לך. אני מבקש ממך לך לביתך".**

חכם מארי חיים קורח זצ"ל - נולד בשנת ה'תקפ"ד (1823) בצנעא שבתימן. למד תורה מפי חכמי עירו. לאחר נישואיו החל לשמש כמלמד תינוקות של בית רבן, ובנוסף התפרנס מטוויית ציציות. רבינו קבע את מקום לימודו בביה"כ 'בית אלשיך'. אנשים רבים היו מגיעים לשם כדי ללמוד תורה מפיו. למרות שלא הסכים לכהן בתפקיד רבני רשמי, זכה ללמד תורה ולחדש בה לרבים. היה ידוע בצדקותו הרבה. היה זריז וזהיר במצוות צדקה, ביקור חולים, הכנסת כלה והכנסת אורחים. קבע בבית מדרשו מקום להכנסת אורחים, וכך זיכה את האורחים בדברי תורה וגם דאג לכל מחסורם. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר בכ' באלול ה'תרע"ד (1914) בצנעא. חי כ-91 שנים.

אביו: ר' יוסף (מרבתי- לימדו ש"ס ופוסקים). **מבניו:** מארי שלום, מארי יוסף. **מרבתי:** אביו ר' יוסף, ר' יוסף קארה (ראב"ד צנעא), ר' אברהם ערשי. **מתלמידיו:** מארי יחיא קאפח, מארי יחיא יצחק הלוי, מארי אהרן הכהן, מארי כניס שרעבי. **מספריו:** **ליקוטים לתורה- חידושים על התורה • החיים והשלום** - פירוש על התורה, שלוש מגילות והגדה של פסח על דרך הפרד"ס **•שאלות ותשובות וקובץ פסקים** - על ארבעת חלקי שו"ע **•קיצור הלכות ספר נשים לרמב"ם** - עם פירוש מקוצר **•ענף עץ אבות** - חידושים על התורה **•נאוה תהילה** - חידושים על תהילים **•נרות זכריה** - דרשות **•אורי וישעי** - קונטרס.

פעם המושל ציווה לאחד מבני קהילת צנעא שיביא לו חבית נפט. האיש יצא לעיירות מסביב, טרח ויגע. ביום שישי לפני כניסת שבת הביא את החבית לביתו. בגלל השעה המאוחרת הניח את החבית שם, וחשב לקחת אותה למושל במוצאי שבת. לאחר הבדלה בצאת השבת לא מצא את החבית. מישהו הבחין בו כשהביא את החבית לביתו, הוא חמד וגנב אותה ל"ע!"

במר ליבו הוא רץ לגאון ר' חיים קורח. הוא מצא את הצדיק אומר את הפסוקים לפני הבדלה. הוא ביקש לספר לרבי. רבי חיים רמז לו שימתין עד שיבדיל. בסערת רוחו הוא לא היה יכול לכלוא את רגשותיו ופרץ בבכי מר. כל עמלו היה לשווא. מי יודע איזה עונש המושל עלול להטיל עליו. הוא יכול לגזור עליו מיתה!

רבי חיים מסר לו את המטה שלו ואמר לו: "עם המטה הזה תלך בכל הרחובות. במקום שהמטה יעצור, שם ימצא הגנב!". הוא לקח את המטה והסתובב איתו מרחוב לרחוב, מסימטה לסימטה לשווא. הוא חזר לביתו של הרב מאוכזב ועייף להחזיר את המטה. הרב ראה על פי מבט פניו שהחבית לא נמצאה. הרב שאל אותו: "האם המטה לא עצר?" האיש ענה: "לא עצר כלל".

הרב שאל: "האם הסתובבת איתו בכל הרחובות?". הוא לפתע נזכר, שברחוב שלו הוא לא הסתובב. רבינו הורה לו לסייר ברחוב שבו הוא גר. הוא הלך עם המטה לפתע המטה עצר ליד הבית של השכן. הוא נקש על הדלת. השכן פתח ושאל לבקשתו. "נעלמה לי חבית נפט", אמר, "אולי אתה יודע היכן היא?". "לא ולא", השכן ענה. "אם אתה רוצה אותה מוזמן לחפש בבית". האיש הצטער כך שחשד בשכן בחינם. כדי להרגיע את חששו הוא נכנס לביתו, הוא חיפש בכל הפינות, אבל לא מצא את החבית. הוא התנצל לפני בעל הבית. הוא נשא את עיניו למרום להצדיק על עצמו דין שמיים. כאשר נשא את עיניו, ראה את החבית מוטלת בין קורות הגג.... (אבותינו סיפרו לנו)

התורכים שלטו בתימן באותה תקופה. בין המלך ששלט בצנעא, מוחמד מחמוד אלדין התחילה מלחמה. היהודים שהיו באיזור סבלו מאוד. הרבה מהם נהרגו וחלק נפצעו. שמע הרב הגיע לאזורי המלך. הוא פקד להביא את רבינו אליו. הוא שלח מספר קצינים. הם הגיעו לבית-המדרש שבו רבינו היה. הצדיק לימד שיעור תורה באותה השעה. הקצין ציווה על אחד היהודים להיכנס ולומר לרב שהוא צריך להתלוות אליו למלך.

היהודי עשה כן. הרב אמר לו: "לך תגיד לקצין שאני באמצע לימוד תורה. עכשיו אני לא יוצא!". הקצין שמע את דברי היהודי וחמתו בערה בו. הוא נכנס לבית-המדרש, הוציא את החרב ורצה להרוג את הרב. באותו הרגע שהוא הרים את ידו עם החרב - ידו יבשה. הוא לא היה יכול להזיז אותה והוא גם נעשה אילם. הקצינים האחרים ניגשו לחבר שלהם. הם ניסו להזיז אותו ולדבר איתו. כשראו ששום דבר לא עוזר, הבינו כי מדובר באיש אלוקים.

הם התחננו לפני הרב וביקשו ממנו לשחרר את הקצין מכליו. בינתיים אנשים רבים נכנסו לבית-המדרש וראו את המחזה המופלא. החברים של הקצין הפצירו רבות וביקשו מהצדיק לשחרר את הקצין. הצדיק אמר: "טוב, אתה משוחרר!". באותו הרגע ידו של הקצין חזרה לאיתנה. הוא החזיר את החרב למקומה וביקש סליחה מהצדיק על שהעז להפריע לו בזמן הלימוד. הקצינים פחדו מהצדיק, יותר מסירוב פקודה של המלך. הם חזרו בידיים ריקות כשהם מספרים על גדולתו של הצדיק. המלך שמע את הדברים והתקשה בהתחלה להאמין. לאחר שאימת את הדברים, הוא לא ביקש יותר שיביאו את הצדיק מכיוון שחשש לגורלו.

ואם אחד ניגש אל רבינו יהודי שסבל מבעיות נשימה במשך תקופה ארוכה. הוא פנה לרופאים - אך ללא הועיל. כשראה את רבינו, נפל לרגליו ואמר: "הרב, קשה לי לנשום. שהרב יברך אותי ברפואה שלימה". הצדיק הביט בו ואמר: "רפואה שלימה". אולם הוא לא הרפה. "שהצדיק יאמר רפואה שלימה לאלתר!". רבינו נענה גם לבקשה זו וחזר אחריו: "רפואה שלימה לאלתר". מיד לאחר הברכה, הוא הרגיש שהוא יכול לנשום בקלות. מה שלא עשו הרופאים, עשתה ברכתו של רבינו.

ואם אחד פנו אל רבינו וביקשו את עזרתו. "יהודי בשם פינחס יצא לתרבות רעה. הוא מוסר, פונה לשלטונות ומעליל עלילות על היהודים. רבים סובלים בגלל מעשיו". הם בכו וביקשו שהרב יסלק אותו מחייהם. הרבי התבונן בפניהם, הוציא את החגורה שלו, זרק אותה על הארץ ואמר: "**פינחס- שזרק!**". לאחר מכן אמר להם שהם לא צריכים יותר לפחד ממנו ושלח אותם לביתם. כשחזרו לעיר, נודע להם כי באותה שעה שרבינו זרק את החגורה ואמר את דבריו, **פחד עז אחז בפינחס, פחד בלתי מובן. הוא ברח מהעיר בריצה מטורפת. הוא לא חזר לשם לעולם! הם חזרו והודו לו על הישועה.**

הרב הגאון אליהו לופיאן זצ"ל - נולד בשנת ה'תרל"ו (1876) בעיירה גרייבו, כיום בפולין. בהיותו כבן עשר משפחתו היגרה לארה"ב, אולם רבינו סירב להצטרף אליה, משום שביקש להמשיך בלימוד התורה ולהידבק בתלמידי חכמים, ונשאר ללמוד בישיבת לומז'ה. בהמשך למד בקלם והיה לאחד מגדולי בעלי המוסר בדורו. נודע כת"ח גדול, בעל ידיעות מקיפות בש"ס. התפרסם במיוחד בזכות פועלו בשדה המוסר. שמירת העיניים הייתה אצלו לשם דבר. כחניך שיטת קלם היה ידוע כבעל סדר קפדני ושליטה עצמית מופלאה. מסופר כי לא היה מסובב את ראשו ללא סיבה ממשית והחלטה מכוונת. בצעירותו ניהל יחד עם גיסו, הגאון ר' יוסף לייב ננדיק, ישיבה קטנה בקלם שהתנהלה בדרך המוסר ושמה הטוב יצא למרחקים. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, לאחר כיבוש קלם, החלו התלמידים להתפזר למקומות מגוריהם, ורבינו כיתת את רגליו ממקום למקום כדי לעודדם לשוב וללמוד בקלם. ואכן, הישיבה נפתחה מחדש למרות המלחמה, ורבינו אף נסע ממקום למקום כדי לגייס כספים להחזקתה. **זכה לגילוי אליהו הנביא.**

בשנת ה'תרפ"ח (1928) הגיע ללונדון במסגרת מסע לגיוס כספים. בהמשך נשאר בעיר ושימש בישיבת 'עץ חיים'. בשנת ה'תש"י (1950) עלה לארץ. בתחילה ביקש להקדיש את זמנו ללימוד התורה ולעבודת המוסר ולא למסירת שיחות ברבים, אולם בברכת ה'חזון איש' התרצה למסור שיחות מוסר, ורבים נהרו לשמוע את דבריו. בהתחלה שימש כמשגיח בישיבת קמניץ בירושלים, ובהמשך, על אף גילו המתקדם, קיבל על עצמו לשמש כמנהל הרוחני של ישיבת 'כנסת חזקיהו'. השפעתו על תלמידי הישיבה הייתה עצומה, ותלמידים רבים נקשרו אליו וביקשו ללמוד מדרכיו. תפילותיו ועבודת המוסר שלו נודעו בעוצמתן. דקדק מאוד במעשיו ובמידותיו, והתרחק מן הכעס. כשנשאל כיצד זכה לאריכות ימים, השיב: "מיום שעמדתי על דעתי, לא כעסתי על אף אחד משום סיבה". לימים נקרא על שמו רחוב בשכונת רמת שלמה בירושלים. נפטר בכ' באלול ה'תש"ל (1970). חי כ-94 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: ר' יעקב. אמו: מרת פריידא. אשתו: מרת שרה לאה (בת ר' יצחק דוד רוטמן, מתלמידי ה'סבא מקלם'). **מילדיו:** הגאונים ר' שמחה זיסל, ר' חיים שמואל (מראשי ישיבת 'נצח ישראל' בסנדרלנד, בעל 'רווחא דשמעתא'), ר' אריה לייב (ראש ישיבת גייטסהד), ר' אליעזר (מראשי ישיבת 'תורת אמת' בלונדון), ר' ישראל נחום, ר' אברהם, מרת חנה ליבה (נישאה לגאון ר' אריה זאב גורביץ, ראש ישיבת גייטסהד), מרת חיה איטה (נישאה לר' קלמן עזריאל פינסקי). **מרבתי:** הגאונים ר' אליעזר שולביץ, ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם'), ר' יצחק בלזר, ר' חיים לייב מישקובסקי, המקובל ר' שלמה אלישיב (בעל 'לשם שבו ואחלמה'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' שלום שבדרון, ר' צבי הירש פלאי, ר' משה אהרן שטרן. **מספריו: ילב אליהו- שיחות ודרשות מוסר שנערכו בידי תלמידיו.**

כשגר בלונדון בא אליו אדם אחד וביקש ממנו מחילה מפני שפגע בכבודו. רבינו אמר שהוא רוצה לשמוע במה חטא נגדו. האיש לא רצה לגלות לו. כאשר על אף כל הבקשות לא רצה לספר את הדבר, אמר הרב, שיידע שאם אינו מספר לו מה הדבר אין הוא מוחל לו, ועל כן נאלץ אותו אדם לספר את המעשה. כאשר שמע רבי אליהו את הדבר, אמר לאותו האיש: "דע לך, שיכול אני לומר שאני מוחל לך, אך מאחר שהדבר אשר בו חטאת נגדי, הוא באמת חמור, לפיכך יודע אני שהמחילה, שאמחל לך לא תהיה בלב שלם. ועל כן עצתי, שתלך עכשיו לביתך, ותבוא לבקש מחילה בעוד כשבועיים, ובמשך הזמן הזה אשתדל ללמוד מוסר הרבה על העניין, ואז אקווה שבעוד שבועיים אמחל לך במחילה גמורה ובלב שלם". וכך היה, אותו אדם שב לר' אליהו לאחר שבועיים הרב אמר: "עכשיו, לאחר שלמדתי מוסר והתחזקתי במשך אותן שבועיים- הרי אני יכול בפה מלא 'אני סולח לך בלב שלם'!". (לב אליהו)

מובא בספר 'אור דניאל', כי בפרק זמן כלשהו היה רבינו גר בעיר קלם. כשמשפחתו גדלה, היה צורך לעבור לדירה רחבה יותר, ולכן התחיל הרב לחפש דירה מתאימה. באותו זמן היה קשה מאוד להשיג דירות, ורק לאחר יגיעה רבה עלה בידו למצוא דירה ואף חתם על חוזה עם בעל הבית. הוא שכר עגלון וארז את כל הריטיו כדי להביאם לדירה החדשה. כשהגיעו לשם, פגש הרב באדם שאמר לו: "דע לך רבי שאני עומד להכניס את בתי לחופה, וחופשתי בכל העיר דירה ולא מצאתי אלא את זו בלבד, והנה באת אתה והקדמת אותי. אם תיכנס לדירה, איאלץ לעכב את החתונה". כששמעו בני ביתו של הרב את דברי האיש, התחילו להתרעם על חוצפתו, אולם ר' אליהו שמע כך פנה לעגלון ואמר: "בבקשה לא לפרק את המטענים, עליך להסיענו חזרה לדירתנו הקודמת". וכל זה מכיוון שהייתה חשובה לו "רחבות המידות" מ"רחבות הדירה".

הרב היה מתאונן, שאין באפשרותו לגמול לאנשים חסד מאחר ואינם מקבלים ממנו, ולכן הנהיג בעצמו, שהיה מעיר את הבחורים כל יום לתפילה. והיה אומר, שעל האדם לעשות חסד בכל יום, ושמח על כך שזוכה לעשות חסדים בכל יום. מי ששמע את הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל עונה אמן בקולו הרועם- היה שב מיד בתשובה שלימה. ולא רק עניית אמן, אלא כשהיה הרב מברך ברכה בקול וברהיטות ובהדגשת תיבות הברכה, היה מרטט בכל גופו, ולא גופו בלבד היה מרטט, אלא לבות השומעים גם כן היו מרטטים, מקולו המרעים כארי, ומזכיר את השם בסלודין.

כאשר ראה אחד מתלמידיו הנשואים מאחר לישיבה באופן קבוע, התעניין מדוע הוא מאחר? התלמיד סיפר, שהוא גר בדירת מרתף ישנה, ובחורף נורא ואיום שם, יורדים גשמים, הקיר נרטב והילדים הצטננו מאוד, ואשתו עובדת. הוא צריך לקחת אותם לרופא. הרב הזדעזע, ורצה לראות את הדירה. הם הלכו יחד לשם. הרב ראה, שאכן המצב נורא ואיום ובלתי נסבל לגור ובפרט משפחה ברוכת ילדים. הרב אמר: "אתה חייב להחליף דירה". התלמיד ענה: "אין לי כסף". הרב אמר: "אם חייבים, אז אפשר". התלמיד אמר: "אני בקושי גומר את החודש. הרב ענה: "אז יוצאים לעבוד. אתה התחייבת לאשתך בכתובה לדאוג לה למגורים". התלמיד חיפש עבודה תורנית ומצא כמשגיח בישיבה, ומשם 'צמח' לת"ח גדול. קרדיט תמונה: אריה בן שמן, רישיון CC BY-SA 2.5, Wikimedia Commons

יום אחד, ניגש אליו בחור אחד מהישיבה וביקש רשות לנסוע לחתונה אצל קרובו בעיר אחת שהייתה בתערובת נשים וגברים. וישאל הרב: **"האם אתה יודע שלא יהיה שם פריצות?"** הבחור התחיל לגמגם, כי ידע שכן יהיה שם פריצות, ותירץ את עצמו ואמר: "אבל אבי ואמי ואני נשב בשולחן מיוחד" וסיים באמרו: "לי זה לא יזיק". הרב הזדעזע כששמע דברים אלו ואמר: "שמע נא, אני כבר אחרי שמונים שנה, עין אחת חולה, עין שניה לא רואה בכלל. ואף על פי כן עומד לצאת לרחוב כולי רועד, אני מתמלא פחד שמא אגיע לעברה חמורה חס ושלום. ואתה בחור עם יצרים, ורואה בשתי עיניים, ואומר אתה שזה לא יזיק לך?" והיסב פניו ממנו והלך לו. (לב אליהו)

יפר אחד מתלמידיו שבשל בעיות הראיה של הרב ליווה אותו: פעם אחת הלכנו לאיזה מקום ועברנו בשכונת מחנה יהודה, ובכדי לקצר את הדרך הולכתי אותו דרך השוק. פנה אלי הרב בקפידה גדולה ואמר: "מה עשיתם? הלא מפורש ברשב"ם: **אם יש דרך אחרת, אפילו עוצם עיניו, רשע הוא, ואיך הולכתם אותי דרך השוק?!**"

עוד מספר אותו תלמיד: כשהיה הולך ברחוב לא היה מטה את ראשו לצד בשום פנים, רק ישר נכחו. פעם אחת הוזקק לניתוח עיניים והזמן נקבע לשעה שלוש. בשעה שתיים יצא מהבית וחייניו בתחנה לאוטובוס שיעבור. האוטובוס איחר להגיע. הסבלנות פקעה אצל כל העומדים שם, וכל רגע הטינו את ראשינו לצד שהאוטובוס צריך לבוא לראות אם כבר מופיע באופק. הרב עמד כדרכו בלא לנוע כלל. פתאום כנראה גם לו פקעה הסבלנות והיטה אף הוא ראשו לצד ההוא, אבל מיד הזדעזע, מיהר ויישר ראשו בפחד גדול, התאנח ואמר: "בקלם" (ישיבת ידועה בליטא ששם למדו גדולי המוסר) הייתי מקבל מנה גדושה של תוכחה על הטיית הראש שלא לצורך.

פעם אחת ירד המלווה של הרב עימו מגובה של שלוש קומות והספיקו ללכת כברת דרך מסויימת. לפתע חזר הרב על עקבותיו, ואמר ששכח דבר מסויים למעלה. אמר לו המלווה: "אם כן, אלך אני ואביא מה שהרב שכח". התעקש רבינו ואמר שהוא רוצה ללכת בעצמו. כאשר עלה עימו למעלה, ראה שכל מה ששכח הוא לכבות את האור ולכן עלה בחזרה. תמה המלווה, שהרי יכול לומר לו והיה עולה ומכבה את האור. השיב רבי אליהו: "לא כן, אם לא הייתי חוזר בעצמי, לא הייתי לומד לזכור בפעם אחרת שצריך לכבות את האור!"

פעם אחד מבחורי הישיבה ניגש אל הרב, ושאל אותו: "למדנו רבינו, במה הארכת ימים?", וענה הרב: "תדע לך, מיום עומדי על דעתי, מעולם לא כעסתי על שום איש ולא על שום דבר".

כשעלה הרב לארץ, רבים מראשי הישיבה פנו אליו וביקשו שימסור שיחות מוסר בפני תלמידיהם. רבינו דחה את כולם ואמר: "באתי לארץ ישראל כדי לעסוק רק עם עצמי ולא כדי להתמסר לאחרים". משגברו עליו הלחצים מאוד, נסע לבני ברק ונכנס אל החזן איש, ובגמר השיחה בירך אותו החזן איש: "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו להגיד". התרצה רבינו ובאחת משיחות המוסר הראשונות סיפר משל על אדם שתעה ביער עבות ולא מצא דרך לצאת ממנו. לאחר שעברו כמה ימים גילה אדם אחר. הוא שאל אותו: "אתה יודע איך לצאת מהיער?" האיש השיב: "אני תועה ביער זמן רב. אבל יתרון אחד יש לי עליך, שאני יכול לומר היכן לא ללכת". רבינו סיים ואמר: "וכי אני יכול לומר מוסר? כלום תיקנתי את דרכי שאדע איך יוצאים מהסבך? אבל אוכל לומר: מכיוון שזקן אני ועברתי כברת דרך גדולה בסבך העולם, אוכל לומר היכן לא ללכת!"

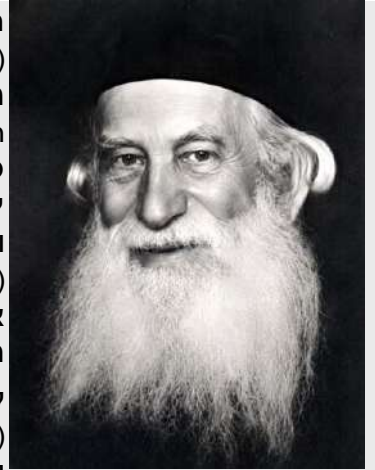
הגר"א דינר זצ"ל למד בצעירותו אצל רבינו סיפר, כי זכה לשהות בחדרו בשישיבה במשך תקופה מסויימת. "פעם התחשק לי לראות כיצד קם המשגיח מהמיטה בבוקר. באותו בוקר התעוררתי מוקדם. המשגיח היה עדיין ישן. שמחתי מאוד שזה עתה אוכל לחזות כיצד מזנק המשגיח ממיטתו לעבודת הבורא. המשגיח התעורר ומכיוון שלא רציתי, שיידע שראיתי, עצמתי את עיניי למספר שניות ומיד פקחתי אותן שוב, והנה רואה אני, שהמשגיח כבר עומד על רגליו מוכן ומזומן לעבודת בוראו. לא הצלחתי לראות ברגע הקימה, כפי שרציתי".

מעולם, רבינו לא איחר למניין. פעמים רבות, כאשר שאלו אותו ברמז את שאלת חז"ל: "במה הארכת ימים?" תשובתו הייתה: "כאשר אדם בא למניין בין עשרת הראשונים, הוא זוכה לאריכות ימים". פעם אחת בתחילת ימי אלול היה לרבינו חום גבוה מאוד, הוא נחלש מאוד מחולי זה ונעדר מהישיבה בשבועיים הראשונים של חודש אלול. כשקם מחוליו, סיפר שבשיא מחלתו הגיע חומו לארבעים ושתיים מעלות. בימי מחלתו התקיים מניין קבוע בביתו לכל התפילות, ועל אף חולשתו הגדולה (כמה פעמים מעדו רגליו בהליכתו והיה צריך לאחוז בו שלא ייפול), התחזק תמיד וקם ממיטתו, לבש את בגדיו לתפילה והתפלל בקול רם והתלהבות כדרכו בישיבה. (מתוך לב אליהו)

בספר "שאל אביך ויגדך" סופר על גדולתו של רבנו ועד מידת הוותרנות שבו: הרב מליעז זצ"ל סיפר כי כאשר נכנסו הגרמנים לליעז, מיהר וחסף את ספר התורה הקטן שבא לו בירושה וברח דרך חלון ביתו, משם נדד עד שהצליח להגיע ללונדון, שם התאכסן בביתו של אחד האברכים החרדיים. אותו אברך מארח הבחין, כי הרב מליעז בא אליו מחוסר כל, רק עם בגדיו לעורו ועם ספר התורה. אמר לו מיד לאורח: "צריך אתה לחפש לך משרת רבנות, כדי שתוכל להתפרנס. יודע אני בית כנסת אחד, שמחפשים עבורו רב, אולי תנסה שמה, אבל אני גם יודע, שהם רוצים לקחת לרבנות את רבי אליהו לופיאן" (שאף הוא הגיע אז ממזרח אירופה ללונדון).

הרב מליעז דחה כמובן את ההצעה: "וכי אני אלך ואקח את הרבנות מרבי אליהו?". והנה, לפני כניסת השבת, מגיע לפתע ר' אליהו לבית וביקש מהרב מליעז לבוא איתו להתפלל באותו בית כנסת. הוא נענה להזמנה. בהגיעם לשם, הושיב אותו ר' אליהו בכותל המזרח, ליד ארון הקודש, ואחרי קבלת שבת, עלה ר' אליהו לבימה ואמר לקהל: "מצאתי עבורכם את הרב המתאים ביותר", והוא התחיל לשבח אותו בשבחים מופלגים, וכשסיים, אמר: "זהו הרב החדש שלכם", ואומנם הרב מליעז נעשה לרב של אותו בית כנסת. "מכאן ניכרת גדולתו של ר' אליהו, ששמע שהרב מליעז הגיע ללונדון והוא זקוק לפרנסה, והוא לא היסס והלך ונתן לו את הרבנות, שהייתה מוכנה עבורו!"

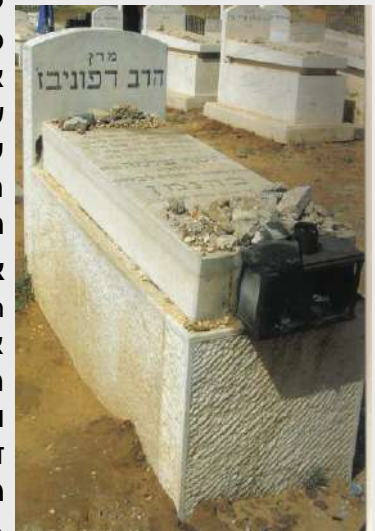
יפר רבינו: "בזמן מלחמת העולם הראשונה הגיע המצב שהיינו רעבים ממש ללחם. השכנים שלחו לקרוא לבניהם בשישיבות, כדי שיבואו ויעסקו במלאכה להרוויח לחמם ולשבור רעבון ביתם. אבל אנחנו, תשעה בנים, כולם למדנו בישיבות הקדושות. אמא לא רצתה בשום אופן, שנעזב חלילה את הישיבה, אפילו לשעה. השכנות, שראו את מצב הרעבון בביתנו, אמרו לה: 'מדוע אתם מתייסרים כל כך ונמצאים ברעב, קראי לאחד, שניים או שלשה מבניך שיבואו וישביעו את רעבון ביתכם'. אמא ענתה בעוז: 'עכשיו אינני רוצה שהבנים יעזרו לי, כי יבוא זמן, שאני אהיה מוכרחה לקבל עזרתם, וזה בעולם האמת! לכן רצוני, שיישארו כעת בישיבה, כדי שיוכלו לעזור לי, כשאצטרך לעזרתם!'. הוא סיים ואמר: 'ואומנם, כשנפטרה באנגליה עלינו כולנו על קברה ללמוד משניות ולומר קדיש, ובוודאי שיש לה כעת הרבה נחת מאיתנו'. (לב אליהו)

הגאון הרב יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, הידוע כ**הרב מפוניבז'** - נולד ב-כ"ח אייר ה'תרמ"ו (1886) בעיר קוהל שבליטא. בצעירותו למד בישיבת טלז אצל גדולי ראשי הישיבה. לאחר מכן למד בנובהרדוק, והיה מבאי ביתו של הגאון ר' יחיאל מיכל הלוי אפשטיין (בעל 'ערוך השולחן'), שאף הסמיכו לרבנות. בהמשך עבר ללמוד בישיבת ראדין אצל מרן 'החפץ חיים'. כבר בצעירותו נודע בכישרונותיו, בהתמדתו ובכוש ארגון מופלא. לאחר נישואיו גר סמוך לחותנו. כאשר חותנו עבר לכהן כרבה של וילקומיר, רבינו התמנה במקומו לרבה של וידז' והקים בה ישיבה. בשנת ה'תרע"ו (1916) עמד בראש הישיבה בגורדונו. בשנת ה'תרע"ט (1919), לאחר פטירת הגאון ר' יצחק יעקב רבינוביץ, התמנה לרבה של פוניבז' והקים בה את ישיבת 'אוהל יצחק', ע"ש הרב הקודם. בשנת ה'ת"ש (1940), בתקופת מלחמת העולם השנייה, הגיע לארץ.

לאחר חורבן קהילת פוניבז' בשואה החליט להקים מחדש את עולם התורה. בשנת ה'תש"ד (1944) החל בהקמת ישיבת פוניבז' בבני ברק, ובעידודו של 'החזון איש' פעל להפיכתה לאחד ממרכזי התורה הגדולים בארץ. רבינו הקדיש את חייו להקמת מוסדות תורה וחסד. כיתת את רגליו ברחבי העולם וגייס כספים להקמת הישיבה ולהחזקתה. הקים את בתי אבות פוניבז' לילדים ניצולי שואה וייסד את קריית פוניבז' באשדוד. בפרשת ילדי טהרן פעל שהילדים שהגיעו מבתי שומרי תורה ומצוות יקבלו חינוך דתי בהתאם לרצון הוריהם. הוא עצמו קיבל תחת חסותו את בן האדמו"ר מביאלא שהיה בין ילדי הקבוצה. בעל מידת האמת. על שמו נקרא בית הספר היסודי לבנות 'בית יעקב כהנמן'. נפטר ב-כ" אלול ה'תשכ"ט (1969). חי כ-83 שנים. ציונו בבית החיים בבני ברק.

אביו: הגאון ר' יהודה לייב. **אמו:** מרת איטה לאה. **אשתו:** מרת פייגה (בת הגאון ר' אריה לייב רובין, רבה של וידז'). **בנו:** ר' אברהם (ממשיך דרכו בנשיאות ישיבת פוניבז'). **מרבותיו:** הגאונים ר' אליעזר גורדון, ר' שמעון יהודה שקופ, ר' יחיאל מיכל הלוי אפשטיין (בעל 'ערוך השולחן'), מרן ר' ישראל מאיר הכהן מראדין ('החפץ חיים'), ר' נפתלי צבי טרופ. **חברותא:** הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד. **מתלמידיו:** הגאונים ר' ירחמיאל גרשון אדלשטיין (ראש ישיבת פוניבז'), ר' ברוך דב פוברסקי (ראש ישיבת פוניבז'), ר' ישראל מאיר לאו (הרב הראשי לישראל לשעבר). **מספריו:** **ידברי הרב** - מאמרים ודברי תורה.

רחמיו של עוזרו של הרב כהנמן זצ"ל, התעוררו למראה פני האיש. ניכר היה, כי חייו אינם קלים וכי סבל רב מנת חלקו. השמש הזדרז להכניס את האיש לרב, שם שטח בפני הצדיק את בעייתו הקשה מנשוא. נשוי הוא שנים רבות, סיפר האיש, ותכונה אחת אינו יכול לסבול אצל אשתו בשום אופן - **אין לאשתו שום מושג בסדר ונקיון הבסיסי ביותר. לטענתו חי הוא בבית מבולג באופן קיצוני, שאינו נותן לו שום אפשרות להגיע למנוחת הנפש, ועל כן רצונו הוא להתגרש מאשתו.** הרב שמע בכבוד ראש את דבריו, ואף ירד עימו לפרטי פרטים על מצב הבלגן בביתו. לאחר שסיים את תיאוריו המפורטים, ביקש ממנו הרב להמתין במקום, מפני שיש לו עניין דחוף שחייב הוא לסיים וכבר ישוב. **לאחר כמחצית השעה שב הרב אל האיש וביקש ממנו להתלוות אליו לבית הרב.**

כשנכנס האיש לביתו של הרב החוויר למראה הבית, שהיה מבייש כל עקרת בית מתחילה. **המטבח היה הפוך לחלוטין, סירים מלוכלכים גדשו את הכיור עד מעבר לגדותיו, אורז עם רוטב סמיך היה שפוך על השולחן, ובכלל מראה המטבח היה דוחה ולא נעים. בסלון היו זרזקים בגדים בכל עבר, על הרצפה היו מונחים בכל פינה שאריות של לכלוכים מסוגים שונים. המצב בחדרים היה אף חמור מכך. הרב אמר לאיש, שכפי שהוא רואה גם אצלו המצב 'לא משהו', ובכל זאת הוא אוהב את הרבנית אהבת נפש, שכן יש לאדם לשים לב מהם התכונות החשובות באמת אצל אשתו, ומהם הדברים, שעליהם הוא מוכן וכדאי לו להתפשר עליהם.**

האיש הנדהם אמר לרב, כי אומנם הקפיד על אשתו על חוסר הסדר אך הוא מודה כי המצב בביתו של הרב קשה בהרבה ממצבו שלו, ועל כן הוא מקבל את דבריו של הרב ומעתה ואילך יקפיד לראות ולחפש את התכונות החיוביות הרבות שישן באשתו. **רק לאחר שנים של אושר עם אשתו, התברר לאיש כי לאחר שיצא, לקח לרב ולרבנית כמעט יום שלם לסדר את הבלגן שיצרו במיוחד בשבילו, בזמן שהמתין לרב בחדרו וכל זאת בשביל לדאוג לשלום בית ביניהם.**

מובא בספר "שאל אביר ויגדר" סיפור מופלא ובו מסופר כי הרב בהיותו באחד מביקוריו באמריקה חלה ואושפז בבית הרפואה. במהלך הטיפול בו הוא נצרך לעירוי דם אבל הוא סירב לקבל את העירוי באומרו שגופו לא סובל דם אחר בוודאי לא דם של גויים. הבטיח לו הפרופסור, כי יערה לו דם של יהודי ואז הסכים רבינו לעירוי. אלא שהפרופסור לא עמד בדיבורו אלא הלך ולקח מנות דם 'מבנק הדם' של בית הרפואה שנתרמה על ידי גוי.

למרבה הפלא גופו של הרב לא היה מסוגל לסבול זאת, ופלט את הדם שהוערה לו. משראה זאת הפרופסור הלך והשיג מנות דם של יהודי, ובפעם הזאת הדם נקלט בגופו של הרב ולא נפלט יותר. את הסיפור סיפר הפרופסור בעצמו, וראה זאת כדבר מופלא אשר לא יכל לפרשו אחרת אלא כנס ופלא.

אלף תלמידים ישבו ושקדו על התורה, בהיכל הישיבה הגדולה פוניבז' בבני ברק, תחת נשיאותו של רבינו. היה הדבר בשנות ה'תש"ך, הגיע בחור משווייץ, ורצה להירשם בתור תלמיד. אולם ההנהלה דחתה אותו. **"אין מקום"** טענו. מקום שליבו חפץ, היה דווקא בישיבה. הסירוב מטעם ההנהלה, לא הרתיעו אותו. הוא ביקש להיפגש עם הרבנית מפוניבז'. למרות שידעו, שאין לרבנית השפעה על רישום תלמידים חדשים לישיבה, למראה פניו נכמרו רחמיהם עליו וארגנו לו פגישה.

כאשר פגש את הרבנית, הוציא הבחור מכיסו 'מכתב', ומסר אותו ליד הרבנית. היא קראה אותו, ואחר כך אמרה לחברי ההנהלה ולאותו בחור, להתלוות עימה לחדרו של רבינו. הצדיק קיבל את הנוכחים בסבר פנים יפות, ותיכף לאחר שקרא את המכתב, ניגש לבחור, חיבק אותו בחום ונשקו על מצחו, תוך שהוא מכריז קבל עם ועדה: **"התקבלת כתלמיד מן המניין בישיבת פוניבז'!"**.

הבינו חברי ההנהלה שיש שייכות עם תוכן המכתב שבגינו התקבל התלמיד לישיבה, אך איש מהם לא ידע מתוכנו. לימים, סיפר הרב כי בימי נעוריו של אותו תלמיד, היו הוריו נוסעים מדי שנה בשנה, לנופש בשווייץ. בחורף של שנת ה'תשט"ו, חלה הרב והוצרך לעבור ניתוח קשה ומסובך. מקורביו וצוות הרופאים ייעצו, שיש להרחיקו מהישיבה וממבקרים, **ושכדאי לו לנסוע לשווייץ**. נסע הרב עם הרבנית לאתר הנופש. כשהגיעו לשם התברר כי רק בקומה שלישית של בית-המלון יש מקום. בבמצב בריאותו של הרב לא היה שייך שיעלה כל כך הרבה מדרגות. המנהל השתדל ועשה מאמצים מרובים להחליף חדרים עם מישהו בקומה ראשונה של בית המלון.

באותה השנה, בא אותו בחור לבית המלון עם אמו. הם השתכנו, בחדרם הקבוע שבקומה ראשונה של בית המלון. המנהל פנה לאישה ושאל אם תסכים להחליף חדר עם הרב מפוניבז', תוך שהוא מזכיר את רום מעמדו התורני של הרב. האישה עצמה הסכימה להחליף חדר במלון, רק ביקשה לקבל גם את הסכמת בנה הצעיר, האם מוכן גם הוא לוותר על נוחיותו בקומה ראשונה, ולעלות עוד שתי קומות. המנהל פנה לצעיר: "תסכים להחליף חדר עם ראש ישיבת פוניבז', שקשה לו ההליכה, כי עבר לא מזמן ניתוח קשה?" – "כן". השיב הנער. כעבור מחצית השעה, עמדה בפתח חדרם, הרבנית מפוניבז', שלא הפסיקה מלהודות לאישה על הווייתו. היא הוסיפה ואמרה, **"הרב ירצה להודות לכם אישית, על הטובה הגדולה והויתור למענו"**.

אמרה האישה לרבנית: "עיקר התודה מגיעה דווקא לבני הצעיר, שגם הוא הסכים להחליף חדר". הרבנית פנתה לצעיר והודתה לו. היא הציעה לקנות לו חפצית שוקולד, כהוקרה על הסכמתו – "תודה רבה, כבוד הרבנית, אין לי צורך בזה!" – "ואולי עצצוע חדש, שאוכל לרכוש עבורך?" – "אין לי צורך גם בזה!" – **"משהו! בתור הכרת הטוב!"**, הפצירה הרבנית. חשב הצעיר לרגע, ואמר: **"כשם שמסרתי את מיטתי לרב, אקווה, שבבוא הזמן הנכון, כשארצה בעז"ה ללמוד בישיבת פוניבז', שהרב יתן לי מיטה בישיבה"**. הרבנית התפללה מדברי הנער. **"איזה מבט רחוק!"**.

באותו מעמד, הוציאה הרבנית גיליון, ורשמה את הדברים האלה: **"כשיגיע בחור פלוני לישיבת פוניבז', יזכה מיד במיטה!"**. היא חתמה את שמה בשולי הגיליון, ירדה לחדרו של הרב, וגם הוא חתם את שמו, לאות הסכמה מלאה. האישה, אם הילד, שמרה על המכתב למשך שנים, וכאשר היה בנה מוכשר לנסוע לארץ הקודש, מסרה את המכתב לידו, ואמרה לו בבטחה, שמיד עם בואו לישיבת פוניבז' ימסור אותו לחברי ההנהלה, והוא יתקבל ללא עיכוב ובעיה כלל. זהו סודו של המכתב!

רבינו היה ידוע בכוח השכנוע שלו. את כשרונו הברוך ניצל לטובת ישיבת פוניבז', אותה הקים ובראשה עמד. מדי תקופה היה יוצא לחוץ לארץ, לחלות פני נדיבי עם, ושם היה מכנס אותם ומספר על עולם התורה שפרח ושגשג באירופה שקודם החורבן וכן על תלאות המלחמה, על האחיזה האיתנה ביהדות, בכל מחיר, ועל איסוף השברים בשנים שלאחר השואה.

בשלב זה, כאשר עיני הנוכחים היו רטובות לגמרי מדמעות, היה הרב עובר לדבר על ישיבת פוניבז', מעוז התורה, שהיא התשובה הניצחת לצוררי ישראל, המבקשים להשמידנו ולכלותנו. "כי לא תשכח מפי זרעו" היה זועק מנהמת ליבו, "התורה לא תישכח לעולם ועד!" הדברים היוצאים מן הלב היו נכנסים אל הלב, והנדיבים היו פותחים את כיסיהם ותורמים סכומים נכבדים לטובת ישיבת פוניבז'.

המעשה הבא אירע באחד מביקוריו של הרב מפוניבז' באחת מקהילות אמריקה. בשבת בבית הכנסת, הבחין בו אחד המשולחים ששהו שם, ופניו נפלו. אותו רב נשלח ע"י ישיבת סלבודקא שבבני ברק, כדי לאסוף כספים עבור הישיבה הנתונה במצוקה. אולם בראות המשולח, שהרב מפוניבז' נמצא במקום, הבין, כי אפסה תקוותו להתרים אפילו סנט אחד.

אין כל ספק, שהרב כהנמן, בדיבורו הסוחף והכריזמטי, ישיבה את ליבם של המתפללים וימצא את כל יכולת תרומתם. עבור סלבודקא, לא ייוותר דבר. אולם לאחר שהסתיימה התפילה, לא מיהר המשולח לעזוב את בית הכנסת "אם לא אצליח לאסוף כאן כסף, לפחות אשמע דרשה טובה מפי הרב", הרהר בעגמימות והתיישב בקצה בית הכנסת ואכן, הרב מפוניבז' לא אכזב. הוא נשא דרשה סוחפת ומרתקת, בה סיפר על אימי השואה והרצה אודות חשיבות התפקיד של בני העם היהודי לשמר את הגחלת ולתמוך בלומדי התורה.

ואז, כאשר לא נותרה עין יבשה בביה"כ הרים לפתע הרב את קולו וזעק: "יושב עמנו כאן באולם שלוחא דרבנן, מישיבת סלבודקא שבבני ברק. האם יודעים אתם אלו גדולי עולם חבשו את ספסלי ישיבת סלבודקא באירופה?" ובטרם התאושש המשולח מן התדהמה, עבר הרב לדבר על מצוקתה הקשה של ישיבת סלבודקא, ועל החובה הקדושה לתמוך ולהחזיק אותה, כדי שלא תיסגר, חלילה וחס. וכאילו בכל זאת לא די, ירד הרב מפוניבז' מן הבמה וניגש למשולח, מניח ידו על כתפו ואומר בקול רם: "שנינו יחד נעבור כאן ונאסוף כספים עבור ישיבת סלבודקא! רק עבורה!"

ואכן, במשך דקות ארוכות צעדו השניים בין המתפללים, והללו הרימו את תרומתם הנדיבה במיוחד. הסכום שנאסף עלה על כל הציפיות. המשולח של ישיבת סלבודקא לא תכנן לאסוף בכל ביקורו בחו"ל, אפילו את מחציתו של הסכום הגדול, וגם עיניו של הרב מפוניבז' זהרו נוכח ההצלחה. לאחר שיצאו מבית הכנסת מצא המשולח מקום להציג את תמיהתו.

"ילמדני כבודו, מדוע החליט להתרים את המתפללים עבור ישיבת סלבודקא ולא עבור ישיבת פוניבז', הזקוקה גם היא למזומנים?" הרב הסביר: "מתפללי ביה"כ יודעים, כי גם אני מחזיק ישיבה. הנחתי שכאשר יראו, שאיני אוסף כספים עבור עצמי, אלא עבור ישיבה אחרת הם ישערו כי מצבה של אותה ישיבה קשה עד אנוש, שאם לא כן, מדוע אני מזניח את ישיבתי עבור ישיבה אחרת? מתוך כך, יגדילו את סכום התרומה, ויתרמו סכומים גדולים יותר, מאשר אילו הייתי מתרים אותם עבור ישיבת פוניבז' ומכיוון ששנינו באנו לאותה מטרה, להגדיל תורה ולהאדירה, מה זה משנה לאיזו ישיבה מגיע הכסף? מיניה ומיניה יתקלס עילאה, ואם אפשר להשיג סכום מסוים עבור ישיבת פוניבז' או סכום כפול עבור ישיבה אחרת- דומני, כי הבחירה אינה קשה". (מעובד מתוך 'דרך עץ החיים')

הגאון הרב משה אריה פריינד זצ"ל - נולד ב-ו' תשרי ה'תרס"ד (1903) בהונגריה. כבר בילדותו ניכר כי לגדולות נועד. הוא הצטיין בהתמדתו הרבה בתורה. התחנך בבית סבו, הגאון ר' זאב גולדברגר. בגיל 12 כבר היה בקי בשו"ע יורה דעה בע"פ עם ה'פרי מגדים'. בגיל 18 היה בקי בארבעת חלקי שו"ע והוא צורף לדיני תורה שניהל סבו. לפני השואה שימש כרב בעיירות נאסויד וראגנא וכדומה"ץ בסאטמר. איבד בשואה את אשתו ושמונת ילדיו ונידון לעבודת פרך. כשהיה באושוויץ קיים במסירות נפש תורה ומצוות במצבים קשים מנשוא. נזהר שלא לחלל שבת ולא לאכול מאכלות אסורות. לאחר מכן שימש זמן קצר כרב העיר סאטמר והתמסר לשיקום חיי הקהילה: ייסד בית שחיטה והושיב בית דין. בשנת ה'תשי"א (1950) עלה לארץ והתמנה לראש ישיבת "יטב לב" של חסידות סאטמר בירושלים, תפקיד שמילא במשך 40 שנה כשהוא מרביץ תורה ברבים.

בשנת ה'תשי"ב (1951) התמנה למו"ץ של העדה החרדית בשכונת בית ישראל. רבים מכל גוני הקשת פנו אליו לשאול את חוות דעתו. ב-כ"ו אב ה'תשל"ט (1979), לאחר פטירת האדמו"ר ר' יואל טייטלבוים מסאטמר, התמנה לראב"ד העדה החרדית כנציג סאטמר. ב-י"א סיוון ה'תשמ"ט (1989), לאחר פטירת הגאון ר' יצחק יעקב וייס (בעל 'מנחת יצחק'), התמנה לגאב"ד העדה החרדית. בשנת ה'תשנ"ו (1996) הקים ת"ת בשם 'חיי עולם המקורית'. בהמשך נפתחו בנשיאותו ישיבה קטנה וישיבה גדולה. כשבע לפני פטירתו התקיים מעמד חנוכת הבית לבניין המוסדות בשכונת גוש 80 בירושלים. גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא. הרבה בתעניות ובסגופים. נפטר ב-כ' אלול ה'תשנ"ו (1996). חי כ-92 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים. לאחר פטירתו נקראו המוסדות על שמו 'מוסדות רמ"א'. בהמשך הוקמה על שמו 'ישיבת תולדות משה אריה' בבית שמש.

אביו: הגאון ר' ישראל (אב"ד הוניאד). **אמו:** מרת שרה (בת הגאון ר' זאב גולדברגר, אב"ד הוניאד). **נשותיו:** מרת בילא הי"ד (זיווג ראשון - בת ר' ברוך, נרצחה בשואה עם שמונת ילדיהם), מרת פרידא אכנר (זיווג שני - נישא לה לאחר השואה. נפטרה בשנת ה'תשמ"ב), מרת טשארנא (זיווג שלישי - בת ר' מנדל טארעם, מצאצאי רבי מנחם מנדל מרימנוב). **ילדיו:** ר' ברוך, מרת חוה, ר' זאב, ר' אברהם יהושע, מרת פראדל, ר' מנשה, ר' ישראל ור' מיכאל הי"ד (נרצחו בשואה יחד עם אמם מרת בילא בב' בסיוון ה'תש"ד [1944]). מזיווג שני נולד לו בן שנפטר קודם ברית המילה. **מרבותיו:** הגאונים סבו ר' זאב גולדברגר (אב"ד הוניאד), אביו ר' ישראל, ר' יחזקאל הלבפשטאם. **מתלמידיו:** הגאונים ר' יהושע רוזנברגר (חבר בד"צ העדה החרדית), ר' משה

זאב זורגר (מו"ץ בעדה החרדית ודיין חסידות סאטמר בירושלים), ר' שלמה יהודה הירש (חבר בד"צ העדה החרדית ודיין בקהילת סאטמר בירושלים), ר' חיים צבי טייטלבוים (אב"ד ור"מ סאטמר), ר' אברהם יונה שוורץ (גאב"ד וינה), ר' חיים הערש מייזליש (ראש ישיבת סאטמר בבני ברק). **מספריו:** **עטרת יהושע** - חידושים ודרשות על הש"ס, הלכה, תורה, מועדים, אלול וימים נוראים **•מרא דשמעתתא** - מפסקיו **•הללו עבדי ה'** - סיפורים שסיפר רבינו, ביידיש. **ספרים עליו:** **יממשה ועד משה** - כולל פרק העוסק ברבינו ובהנהגותיו **•משה רעיא מהימנא** - תולדותיו והנהגותיו.

בימי בחורתי כאשר למדתי בארץ ישראל, זכיתי להסתופף בצילו של מרן הגאון הצדיק רבי משה אריה פריינד זיע"א כשעדיין כיהן כראש בית דין, טרם התעטרותו פאר לכהונתו הרמה כגאב"ד ירושלים עיה"ק. בד בבד שימש אז כראש ישיבת סאטמר בקרית מלך רב. זכיתי להצטרף כמה פעמים לשולחני הטהור בשלוש סעודות ובשאר מעמדי קודש. בבניין הישיבה היה לו חדר מיוחד, שבו הסתגר מדי יום ביומו לאחר התפילה עד כחצות היום, והירבה לשפוך שיח ותפילה שם ולהעתיך בפרקי תהילים עבור כל ההזכרות והקווטלאך שהובאו אליו לפקודת ישועה ורחמים. הייתי עולה אליו לשם פעמים רבות לשם לאחר סיום התפילה, ועזרתי לו לקפל את הטלית והתפילין שלו, וזכיתי ליהנות ממנו עצה ותושיה בדבר ה' זו הלכה, וגם בעובדין רברבין וסיפורי צדיקים ושיחות חולין של תלמידי חכמים, ואח"כ זכיתי ללוות אותו לביתו. כשהייתי בארץ הקודש לאחר חתונתי, נכנסתי לצדיק והוא קיבל אותי בחביבות מיוחדת, ואף נתן לי ספר כדורון דרשה.

ביקשתי ממנו שיכתוב לי כמה מילים על שער הספר. רבינו התנצל שמלאכת הכתיבה קשה עליו מאוד, ואפילו ההסכמות הניתנים על ידו נכתבים על ידי אחד מנאמני ביתו והוא רק חותם עליהם. בכל זאת משום כבודו של זקני הגה"ק בעל 'ערך ש"י' זיע"א, שהוא זכה להכירו, יתאמץ ביותר ויכתוב בעצמו כמה דברי ברכה, וביקש ממני שאשאיר את הספר אצלו למספר ימים עד שיתפנה לכתוב. לאחר מספר ימים סרתי למעוני, והראה לי שכבר התחיל לכתוב. "מדי יום אני כותב כמה מילים", אמר, "אני מקווה שתוך ימים ספורים יהיה הדורון מוכן בעז"ה". לאחר זמן פגש אותי ברחוב, וכשראה אותי אמר לי בהתרגשות: "אתה יכול לבוא לקחת את הספר שלך". כשבאתי אליו לביתו נתן לי את הספר כשברכה נלהבת מפארת את דף השער, ואמר לי בענווה: "אין אני אומן במלאכת הכתיבה, אני זקוק עתה להסכמתך אם אכן כתבתי כהוגן..." (מתוך 'נועם שיח' - שיחות הגה"צ רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אבד"ק סאנטוב לייקווד).

פעם בערב סוכות, שעות ספורות לפני כניסת החג, ירד גשם שוטף בירושלים ותקרת סוכתו של רבינו קרסה ונפלה. משמיים נתנו בלב אחד המקורבים ללכת לבית הגאב"ד לבדוק אם הכל אצלו כשורה, והוא מצא את הרמ"א עומד ברחוב העיר אובד עצות, ומצפה לעזרת בני אדם. המקורב הזעיק מיד כמה עובדי אורח, ויחד הם הצליחו להקים את גג הסוכה, ולהעמידה על תילה בחוזקה שלא תיפול שוב. בין אלו שהיטו שכם לעזור היה גם רב אחד מבני עדות המזרח, אשר גר בקרבת מקום. כעבור זמן מה פרח המאורע לגמרי מזכרונם של המקורב, אך רבינו לא שכח לעולם את אלו שבאו לעזרתו באותה שעה. **כעבור עשרים שנה הלך הרב הספרדי לעולמו, ורבינו ביקש להשתתף בהלווייתו.** לתמיהת בני הבית מדוע, שח להם את כל אותו מאורע ואמר: "חייב אני ללוות אותו כהכרת הטוב על עזרתו אז אל"י" (משה רעיא מהימנא).

הגאון הרב יהונתן אייבשיץ זצ"ל- נולד בשנת ה'ת"נ (1690) בקרקוב שבפולין. עוד מילדותו ניכר כילד פלא והוגדר כעילוי. חונן בזיכרון נפלא ובחריפות עצומה. בקיאותו וחריפותו, בבחינת סיני ועוקר הרים, עמדו לו בפלפוליו העמוקים בכל מקצועות התורה. הצטיין בדרשותיו והיה נערץ גם בעיני שרי העיר. בהיותו כבן 11 התייתם מאמו ועבר להתגורר באייבשיץ ולמד בישיבה שייסד אביו. בשנת ה'תס"ה (1705), בהיותו כבן 15, נפטר אביו ור' מאיר אייזנשטאט אימצו כבן ולקחו לביתו שבפרוסניץ. משם עבר לישיבה בהולשוביצה ולאחר מכן עבר ללוינה והיה בבית הגביר ר' שמעון ורטהיימר. לאחר נישואיו בגיל 19 עבר לגור בבומסלא (צ'כיה) ומונה לראש ישיבה. בשנת ה'תע"ג (1712) עבר להמבורג (גרמניה), ובסוף שנת ה'תע"ד (1714) עבר לפראג (צ'כיה), שם שימש כדרשן וכראש ישיבה, ובשנת ה'תצ"ז (1736) מונה גם לאב בית הדין בפראג.

בשנת ה'ת"ק (1739) הוזמן לכהן כרב ואב בית הדין בקהילת מץ (צרפת), אולם בעקבות פריצת המלחמה בין פרוסיה והצרפתים נגד מלכת אוסטריה נשאר לסייע לתושבי פראג הנתונים במצור. הואשם בידי האוסטרים בבגידה, רכושו הוחרם ולאחר תשלום כופר גדול שוחרר ועבר לעיר מץ, שם ייסד ישיבה שאליה נהרו מאות תלמידים. בשנת ה'תק"י (1750), לאחר פטירת ר' יחזקאל קצינאלפוגין, התמנה לרבה של קהילת אה"ו (אלטונה, המבורג וונדסבק). לאחר מכן עבר לאלטונה וייסד שם ישיבה שאליה נהרו מאות תלמידים. ידע בעל פה את כל ששת סדרי המשנה והיה בקי בספר הזוהר ובכתבי האריז"ל. את רוב משכורתו העניק ללומדי תורה, סייע לעניים ורכש חפצי מצווה בסכומים גדולים.

כתב קמעות ליולדות, ובכמה מהם שנפתחו התעורר חשדו של הגאון ר' יעקב ישראל עמדין (היעב"ץ) כי יש בהם רמזים שבתאיים. בעקבות זאת פרץ פולמוס חריף סביב רבינו. היעב"ץ יצא נגדו בחריפות ואף פנה לרבנים נוספים בעניין. מנגד, רבנים רבים עמדו לצד רבינו והעידו על צדקותו ויושר אמונתו. הויכוח נמשך שנים והסעיר קהילות רבות באירופה. נפטר ב-כ"א אלול ה'תקכ"ד (1764). חי כ-74 שנים. ציונו בבית העלמין העתיק באלטונה.

סבו (מצד אמו): ר' משה יצחק יהודה לייב צינץ. **אביו:** ר' נתן נטע (רב העיר אייבשיץ. מקובל, מצאצאי האריז"ל, רש"י ור' נתן נטע שפירא, בעל 'מגלה עמוקות'). **אמו:** מרת שיינדל. **אשתו:** מרת עלקלי (בת ר' יצחק שפירא, אב"ד בומסלא. נישא בשנת ה'ת"ע). **בנו:** ר' מיכל. **מרבوتיו:** ר' מאיר אייזנשטאט (מהר"ם א"ש, בעל 'פנים מאירות', רבה של פרוסניץ), ר' זאב וולף שפירא, ר' אליעזר סג"ל הלוי אטינגר (דודו). **מתלמידיו:** ר' זרח איידליץ (בעל 'אור לישירים'), ר' ידידיה טיאה וייל, ר' מאיר פישלס, ר' נפתלי הירש אוסטרילינג. **מספריו:** השאיר אחריו חיבורים רבים, שחלקם נותרו בכתבי יד. **מביניהם:** **ילוחות עדות יכרתי ופלתי**- על יורה דעה **יתרי"ג מצוות בחרוזים יאורים ותומים**- על שו"ע חושן משפט **יערות דבש- דרושים יבינה לעתים**- על הרמב"ם, הלכות יום טוב **ישר האלף**- על שו"ע אורח חיים **ישם עולם**- קבלה **אהבת יהונתן**- על הפטרות **ימדרש יהונתן יברכת יהונתן יגבורת יהונתן ידברי יהונתן ידעת יהונתן**- על מסכת עבודה זרה **יחסדי יהונתן יחצי יהונתן ימאמר יהונתן ימטה יונתן**- הלכות פסח **יקשת יהונתן**- דרשות על התורה **ימירב אחות יהונתן**- שבע החכמות **יתפארת יהונתן יזוהר הרקיע ימתוק מדבש- הלכות שבת יצפיחת הדבש יאוצר החכמה יבני אהובה**.

כשהיה קטן, היתה עניות גדולה בביתו. ערב שבת, והנה פתח את אחד הסירים וראה עוף גדול ומשובח, ואכל את כולו. כשהגיע זמן סעודת שבת, המנהג היה שאת העוף הגדול ביותר מקבל ראש המשפחה. כשהתבוננה בסיר, נדהמה לגלות כי העוף הגדול נעלם. שאלה על אודות העוף ואף אחד לא ענה. כבר מיד הבינה שידו של יהונתן הקטן במעל. כעסה אמו ואמרה: "זה יפה ככה לעשות לאבא, לאכול את העוף הגדול?" אמר יהונתן: "קיימתי מצוות טעימה בערב שבת, מה עשיתי?" ענתה אמו: "טועמיה נאמר ולא לאכול כזה עוף גדול". ענה לה יהונתן הקטן: "אך גם נאמר ואוהביה גדולה בחרו". וכל המשפחה פרצה בצחוק שנזכר לדורות.

בהיותו ילד שאלו אביו לביל הסדר: "מדוע שואלים ילדי ישראל 'מה נשתנה' דווקא בחג הפסח, ולא למשל, בחג הסוכות, כאשר רואים כי עוזבים את בתינו ויוצאים לגור בסוכה למשך שמונה ימים?". השיב רבינו: "בסוכות רואים ילדי ישראל את בני עמם יושבים בסוכה דלה, ולכן אין הם מתפללים כלל וכלל, שכן מעולם מורגל עם ישראל בצרות ובקשיים ואילו לביל הסדר, כאשר הכל מסובים כבני מלכים, יושבים סביב שולחן ערוך, ועל השולחן כלים יקרים ונוצצים, פמוטות וגביעי כסף מפוארים, מטעמי חג עולים עליו - ואז מביטים ילדי ישראל וחושבים: מה זה קרה היום לאחינו היהודים העניים, המסכנים והרדופים? והשאלה מתפרצת מפינו: 'מה נשתנה?'".

היה זה בשבת הגדול, אחד האנשים שאל את הרב: "בהגדה של פסח מופיעים על המילים 'וימררו את חייהם' בטעמי המקרא קדמא ואזלא הינם טעמי שמחה, ומה שמחה יש בכך שהמצרים מיררו את חיי אבותינו?". השיב הרב: "הקב"ה הבטיח שבני ישראל יהיו במצרים 400 שנה מדוע אפוא נמשכה גלותם רק 210 שנה? אחד הטעמים הוא כי במשך 210 שנה קיבלו בני ישראל את כל מנת הסבל שנגזרה עליהם ולכן 'וימררו את חייהם' בטעמים של 'קדמא ואזלא' כי בקושי השעבוד גרם שמחה לאבותינו, שהתקצרה הגלות ב-190 שנה. אבל יש טעמים אחרים של שמחה. מדוע דווקא הטעמים קדמא ואזלא? אם נחסר מהמספר 400 את שנות הגלות 210, נקבל 190 ושתי המילים קדמא ואזלא עולות בגימטריה 190. וזהו פירוש קדמא ואזלא שקדמו ואזלו- שהקדימו לצאת ממצרים ב-190 שנה וזהו השמחה.

האדמו"ר הרב מרדכי דב טברסקי מהארנסטייפל זצ"ל - נולד ב-כ"ט כסליו ה'ת"ר (1839) בהורנסטייפל (אוקראינה). נקרא על שם זקנו ר' מרדכי מצ'רנוביל וזקנו ר' דב בער שניאורסון מליובאוויטש. כשהיה כבן שש אמו נפטרה ואביו נישא בשנית ועבר לגליציה. רבינו נשאר עם שתי אחיותיו אצל זקנו ר' יעקב ישראל טברסקי מצ'רקס, שגר בהורנסטייפל, וממנו למד תורה והתעלה. בילדותו ייסר את גופו ולא עבר עליו חצות לילה מבלי שאמר תיקון חצות. נודע כעילוי. חריף בכשרונותיו ובעל זיכרון מופלא. כשהיה כבן שמונה שנים ישן על תיבה פתוחה ולה כעין שיניים המכאיבות לגופו. כשנשאל על כך ענה: "במיטה לא מתחשק לי לקום". כשמלאו לו עשר שנים ידע מספר מסכתות בעל פה והביאו לו מלמד מעיר אחרת, כי לא מצאו בעירו מלמד שיוכל ללמוד ממנו. שנתיים לאחר חתונתו עקר זקנו לגור בצ'רקס ורבינו הלך עימו.

כאשר חלה זקנו בשנת ה'תרכ"ג (1862) פנה ואמר לנכדו: "צא להורנסטייפל, הגיעה שעתך למלך. אם יש את נפשך שאחיה עוד, בהכרח עלינו להיפרד". רבינו, בהיותו כבן עשרים ושלוש שנים, ייסד את חסידות הורנסטייפל, ואילו זקנו המשיך להנהיג את עדתו בצ'רקס. שקדן עצום. נהג לסיים את הש"ס מדי שנה בחג השבועות. את כל כספי הפדיונות חילק לעניים, על אף שבביתו שררה דחקות נוראה. **בעל רוח הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. מלומד בניסים.** נפטר ב-כ"ב אלול ה'תרס"ג (1903), לאחר כארבעים שנות אדמו"רות. ידע את מועד פטירתו. חי כ-63 שנים. בנו, האדמו"ר ר' בן ציון יהודה לייב, מילא את מקומו כאדמו"ר השני בשושלת.

סבו (מצד אביו): הגאון ר' יחיאל מיכל מקרימא (מצאצאי ר' משולם זושא מאניפולי). **סבו (מצד אמו):** האדמו"ר ר' יעקב ישראל מצ'רקס. **אביו:** הגאון ר' משולם זוסיא אוירבך (אב"ד טולמיטש). **אמו:** מרת שטערנא רחל. **אשתו:** מרת רייצא (בתו השמינית של האדמו"ר ר' חיים הברשטאם מצאנז, בעל 'דברי חיים'. החתונה התקיימה בשנת ה'תרס"ו בהוסיאטין). **מרביתיו:** סבו, האדמו"ר ר' יעקב ישראל טברסקי. **מתלמידיו:** הגאונים ר' פרץ קניבסקי (אביו של מרן ר' יעקב ישראל, בעל 'קהילות יעקב'). **מילדינו:** מרת שטרנא פייגה (נישאה לר' נחום זלמן שניאורסון מצ'רקס), מרת חיה מלכה (נישאה לר' משה גיטרמן מקייב), האדמו"ר ר' אהרן אלימלך שניאור זלמן (חתן ר' משה הורוביץ מרוזבדוב, אדמו"ר באיגנטובקה שברוסיה ואחר כך בקרוסנא שבגליציה), מרת שרה מרים (נישאה לר' שלום אליעזר הברשטאם מראצפרט), האדמו"ר ר' חיים משה צבי (חתן ר' מנחם נחום טברסקי מרחמסטריווקה, שימש כאדמו"ר לאחר פטירת אביו), האדמו"ר ר' בן ציון יהודה לייב (חתן ר' יצחק יואל רבינוביץ' מקונטיקוזיבה, ממלא מקום אביו), מרת יוכבד רבקה (נישאה לר' אלישע הברשטאם מגורליץ), ר' ברוך דוד מקלינקוביץ' (חתן ר' שלמה זלמינא מראשקוב), מרת אסתר הנדל (נישאה לר' חיים ישעיה שניאורסון, בן הרב שלום דובער שניאורסון). **מספריו:** **יעמק שאלה- שו"ת יעמק החכמה- ביאורים על פסוקי התורה בדרך פלפול פלא יועץ- דרושים בדרך החסידות על פסוקי התורה יחיבור לטהרה- הלכות נטילת ידיים ומקוואות יתורי זהב- הלכות ריבית.**

אחד מאנשי שלומם של רבינו – היתה לו שותפות עם יהודי: היה להם בית מסחר עם הרבה פועלים. אירע פעם, שגוי אחד מהפועלים השתכר והתחיל לצעוק ולהשתולל. **ניגש אליו אחד משני הבעה"ב ונתן לו סטירה על לחיו, והלה נפל ומת.** כמובן ששני היהודים פחדו עד מאוד. הם תפסו את המת וזרקוהו לתוך התנור בבית מסחרם ושפרוהו ולא נשאר ממנו זכר. אך משפחת הגוי בראותם בערב, שאין אביהם שב לביתו רצו למקום עבודתו ומשלא מצאו אותו החליטו שהבעה"ב היהודים הרגו אותו ותבעו אותם למשפט, וכמובן חיכה להם משפט קשה. השותף, שהיה חסיד של רבינו אמר לשותפו, שהוא נוסע לרבו לשפוך את פחד ליבו. כשבא והזכיר לפני רבינו את מר גורלו אמר לו, **שיסעו לעיר קיוב לרחוב מסויים בשעה מסויימת ושם תבוא להם הישועה.**

השותף, שהיה מתנגד, צחק מחבירו ואמר לו: "הרי שנינו יודעים בבירור, שהגוי נשרף, ואפרו מונח בתוך תנור בית המסחר ומה לנו לחפש ישועה בקיוב", אך לעומתו טען חברו החסיד: "הלא אנו מצפים לישועה, ואין לנו שום תקווה אנא ננסה לקיים דברי חכמים". והנה אך הגיעו לקיוב לרחוב ההוא, שהרה"ק ציוה להם, **וראו את הגוי חי וקיים ומתהלך שם,** מיד ניגשו אליו ושאלו מה שמו, וכשהשיב להם וראו שאכן זה הוא, שאלו אותו: "מדוע הנחת את כל משפחתך, הם בבית, דואגים ומחכים לך". הגוי צעק, שאינו רוצה לידע יותר מהם, כי סבל הרבה מאשתו ואינו רוצה לחזור אליה, אמרו לו השניים, שילכו עימו למשטרה ויצהיר בפניהם בכתב, שאינו רוצה לחזור לביתו ויכתוב את הסיבה לכך. הסכים הגוי ופנו עימו לתחנת המשטרה וכתב וחתם שאינו רוצה לשוב למשפחתו כי רעות שבעה נפשו מהם, מובן מאליו שאחרי שהיהודים הגיעו אל בית המשפט, והמכתב של הגוי בידם, פטרו אותם לשלום, ויהי לפלא.

את כל הכסף, שהביאו החסידים לפניו, פדיונות נפש ודורות, נהג לחלק לעניים בני טובים, שנתן להם דין קדימה ביחס לצרכי הבית והילדים שלו. יתירה מזו, גם מצאצאיו דרש להתנהג ככה, וכאשר השיא את אחד מנכדיו, תבע מבני הזוג, שיפרישו מעשר מהדורות שקיבלו לכבוד החתונה. לעתים היה ממשכן את כלי הכסף שבביתו, גביעים או פמוטי שבת וחנוכה, כדי לעזור לאביונים, שמשיאים את צאצאיהם מתוך הדחק. פעם אחת, כשלא היו מעות בידו, חתך את כפתורי הכסף שבאפודתו ונתנם לאיש עני, שביקש את עזרתו. (מבוא לספר שושנת העמקים)

הרב הגאון ישכר דב בער (בערצ'י) לייפר זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"י (1850). בן אחר בן עד לר' מאיר הגדול (ראש שושלת פרמישלאן זיע"א), ויחוסו למעלה בקודש עד רבינו יעקב הלוי ממרוש ומקורביל (בעל 'שו"ת מן השמיים'). כשהיה כבן שש שנים בלבד כבר פעל ישועות. איש קדוש מאוד. נודע ומפורסם כגאון אדיר, בקי בש"ס ופוסקים. לפני נישואיו רבינו סיים את כל הש"ס פעמיים. מגדולי התורה בתורת הנגלה והנסתר. מלומד בניסים. חסידים רבים נהרו אליו לשמוע מפיו תורה ודבר ה'. היה דורש דברי תורה במשך שעות ארוכות. בתחילה כיהן בבוכניה שבגליציה. לאחר פטירת אביו בט"ו בתשרי ה'תרנ"ה (1894) עבר לסעליש, ובשנת ה'תר"ס (1900) עבר לסאטמאר ושימש בה כאדמו"ר. נפטר בכ"ב באלול ה'תרס"ו (1906). חי כ-56 שנים. ציונו בסאטמאר.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' ישכר בער מנדבורנה. **אביו:** האדמו"ר ר' מרדכי מנדבורנה (בעל 'מאמר מרדכי'). **אמו:** מרת חיה (בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש, אב"ד יאס. משפחתה מיוחסת לרבינו רבי יואל סירקש, הב"ח, למהרש"ל ולרבי מרדכי יפה, בעל 'הלבושים'). **אחיו:** האדמו"רים ר' יצחק מסטניסלב, ר' מאיר רוזנבוים מקרטשניף, ר' ישראל יעקב מחוסט, ר' אהרן משה מלאנצוט, ר' יוסף מנירעדהאז. **נשותיו:** מרת טויבא רחל (זיווג ראשון- בת האדמו"ר רבי אליעזר ברנדווין מאזיפולה-סטרטין), מרת דבורה (זיווג שני- בת האדמו"ר רבי יהושע העשיל אייכנשטיין מחודורוב-זידיטשוב). **ילדיו:** האדמו"ר ר' מאיר מקליוולנד, האדמו"ר ר' איתמר מבישטינא, האדמו"ר ר' דוד מבאניא, האדמו"ר ר' אהרן משה מגרוסווארדיין הי"ד, האדמו"ר ר' יוסף מפיטסבורג (בעל 'צדקת יוסף'), האדמו"ר ר' שלום מנדבורנה-ברייטן ביטש, ניו יורק. **חתניו:** האדמו"ר ר' ישכר בער רוזנבוים מסטראזניץ, האדמו"ר ר' מאיר רוזנבוים מסאטמאר, האדמו"ר ר' יצחק לייפר. **מספריו:** **יליקוטי ישכר-דברי תורתו.**

כשהיה בן שש שנים, איש אחד בא לבית אביו הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א. לאותו איש היה חוזה עם הממשלה והוא התפרנס ממכירת מתכות לממשלה. יום אחד היתה ביקורת ממשלתית והם שקלו את הסחורה שהוא סיפק. הם גילו כי חסר כחצי קילו ממה שהוא היה אמור לספק. השוטרים אסרו אותו בבית-הסוהר. בצר לו הוא הפעיל קשרים ושיחד את הנוגעים בדבר. הם הוציאו אותו מבית-הסוהר עד זמן המשפט, שנקבע שיתקיים בעוד מספר ימים. הוא פנה לעורך דין בכיר כדי להתייעץ איתו וביקש ממנו שהוא ייצג אותו במשפט. העורך דין אמר לו בגלל בשל מעשה כזה הוא עלול לשבת שנים רבות בבית-הסוהר. נראה שאין שום מצב שהוא יצא זכאי.

באותה שעה הרב מרדכי מנדבורנה לא היה בבית ולא היה צפוי לחזור עד אחרי המועד בו נקבע המשפט. כשהאיש הבין זאת, הוא התחיל לבכות ואמר שהגיע במיוחד לרב כדי שיושיע אותו- ועתה הצדיק לא בבית. מה יעשה עכשיו? רבינו היה כבן שש שנים בלבד. היה לו קשה לראות את האיש בוכה ואמר לו: "אם תיתן לי סכום מסוים (ופירט מה הסכום) אני מבטיח לך שתצא זכאי במשפט". האיש מיד הוציא את הסכום שביקש רבינו ונתן לו. רבינו הביט בו ואמר לו: "כשיגיע זמן המשפט תעמוד מול השופט. הוא ישאל אותך מדוע החסרת חצי קילו מהמתכת שהיית צריך לספק? תאמר לו שלדעתך לא החסרת כלום מהמשקל ואתה מבקש שישקלו שוב את המתכת שסיפקת".

האיש לא הבין כיצד טענה שכזו תעזור לו, מכיוון שהוא ידע בוודאות שהוא החסיר מהמשקל, אבל שמע לרבינו. זמן המשפט הגיע. האיש טען כי סיפק את הסחורה כפי שהיה צריך וכי העלילו עליו עלילות. השופט מיד ביקש שישקלו את המתכת שהאיש סיפק. למרבה הפלא המשקל היה מכוון ולא חסר כלום. כמובן שהשופט זיכה את האיש וכעס על אותם אנשים שהעלילו עליו לחינם. האיש הגיע בשמחה רבה לבית אביו, הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א כדי להודות לבן על עצתו ועל הישועה הנפלאה. באותה שעה אביו כבר שב לביתו. האיש סיפר את כל מה שאירע איתו ועל הישועה הנפלאה שהבן חולל עבורו.

לאחר שהאיש עזב את הבית, אביו פנה אל רבינו בן השש ושאל אותו בפליאה: "איך עשית דבר כזה ליטול מעות מהיהודי - וכן איך פעלת עבורו ישועה?", הבן השיב: "מכיוון שאבא לא היה אז בבית, **חשבתי שאבקש מהמלאך מיכאל שבעת שישקלו השופטים את המתכת שהוא סיפק, שיכביד את ידו על המשקל והאיש ינצל מהמשפט.**" (מעובד מתוך עבודת עבודה)

בנו הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א סיפר שלאחד מחסידי הרה"ק האדמו"ר ר' ישכר דוב רוקח מבעלזא זיע"א היה משפט. הוא הגיע אל רבו מבעלזא וביקש שהצדיק יתפלל עליו ויצליח במשפט. רבו אמר לו: "עצתי שתיסע לרבי מבאכניא. הוא לא מתגורר שם כיום, אלא באונגארן. תיסע לבאכניא ותשאל להיכן הרב עבר. לאחר מכן תיסע לאותו מקום ותספר לו על המשפט. הרבי גדול מאוד בעניינים אלו".

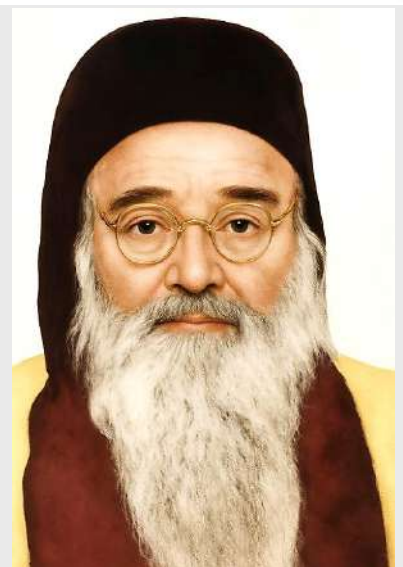
האיש עשה כדברי רבו והגיע לרבינו. הוא סיפר על המשפט. רבינו כתב לו אלו טענות עורכי דינו יטענו עבורו כדי שיצא זכאי. האיש לקח את הנייר. כשהגיע מועד המשפט, עורכי הדין טענו כפי מה שהיה כתוב על הנייר והוא יצא זכאי בדין! לאחר מכן הוא כתב מכתב לרבינו שיצא זכאי בדין והודה לו על כך. המכתב הגיע באמצע השבעה לאחר שרבינו נפטר. בנו של רבינו, הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א, ענה לו במכתב. אחר כך הוא הגיע בעצמו לבנו עם פדיון, ואמר שהוא מצטער שלא נסע לרבינו כל השנים האלו. (שיח זקנים)

פעם שר המחוז שלח שוטרים שיורו לרבינו בפקודתו שתוך שלושים יום רבינו צריך לעזוב את עירו. רבינו השיב לשוטרים שיאמרו לשר בשמו שהוא יסתלק קודם ממקומו ויפוטרו ממשרתו. כן היה, שבתוך שבוע מפלה באה לשר. (אוהב חסד)

רבינו היה גאון גם בתורת הנגלה וגם בתורת הנסתר. פעם הזדמן ברכבת עם הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס (ראש שושלת ספינקא ה'אמרי יוסף' זיע"א). בכל הדרך שוחחו ביניהם וביררו שאלות מסובכות בתורת הקבלה. ה'אמרי יוסף' חזר מספר פעמים על דבריו שנאמרו בפשטות ובענוות חן. (ראשי גולת אריאל)

לפני נישואיו רבינו למד את כל הש"ס פעמיים. אביו ר' מרדכי מנדבורנה הכיר עליו שביעות רצון מיוחדת, וחשב שלפי גודל חשיבות בנו יש בזה מעין פגם ולכן אמר לו: "בני חביבי, אם מסיימים פעם שניה את הש"ס לפני הנישואין אין מקום להתנשאות". (אוהב חסד)

המקובל הרב יהודה שמחון זצ"ל - נולד בשנת ה'תרנ"ז (1897) בעיירה שיפא שבמרוקו. משפחת שמחון היו כ"ו דורות של צדיקים וחסידים קדושי עליון, בן אחר בן ללא הפסק. רבינו היה הדור הכ"ז בשושלת המעטירה. בהיותו כבן 23 עבר להתגורר בארפוד. ברבות השנים קשר קשרי קיימא עם משפחת אביחצירא המעטירה, כשראשית הקשר בין המשפחות מקורו בדורות קדומים. הצדיק רבי אברהם בן שמחון זצ"ל (סבו של רבינו) היה מתלמידי הגאון הקדוש מרן רבי יעקב אביחצירא זצוקלה"ה, כפי שעולה ממכתב שרבי יעקב זצ"ל שלח לו. הוא גם היה מתלמידיו המובהקים של הגאון הקדוש רבי דוד אביחצירא עטרת ראשנו הי"ד.

רבינו נודע כמקובל וכאיש מופת. איתמחי גברא ואיתמחי קמיעא. איש אשכולות שכולם אהבו ונעזרו בו רבות. רבינו שימש בתור מוהל וזכה להכניס אלפים מילדי ישראל בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. את הכל עשה בהתנדבות לשם שמיים. כמו כן שימש חזן ופייטן, מלמד תשב"ר, ספרא דדיינא ושוחט ראשי. רבינו פעל רבות להשכנת שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו. הצטיין ביותר במידת הענווה המופלגת שאפיינה את דמותו. שקידתו והתמדתו בתורה הקדושה היו לשם דבר. בני ביתו העידו עליו שלא פסיק פומיה מגירסא בכל מקצועות התורה - תנ"ך, ש"ס ופוסקים, זוהר וקבלה. בשנת 1941 ייסד בארפוד בית כנסת בסמוך לביתו, ששימש גם את חבורת 'רבי מאיר בעל הנס', שחבריה נהגו ללמוד מדי יום ח"י משניות.

בשנת ה'תשכ"ב (1962) רבי יהודה יחד עם בני משפחתו עלו לארץ ישראל. רבים הגיעו להקביל את פניו ובראשם הצדיק הגאון רבינו יצחק אביחצירא ה'בבא חאקי' זיע"א (דוד אשתו שכיבד את רבינו מאוד). רבינו התיישב בעיר האבות באר שבע ובה התגורר כשנתיים ימים עד ליומו האחרון. בבאר שבע עבד במחלקת הנישואין של הרבנות בעיר. נפטר ב-כ"ב באלול ה'תשכ"ד (1964). חי כ-67 שנים. ציונו בבית העלמין הישן באר שבע, סמוך לציונו של הצדיק רבי חיים חורי זצ"ל.

סבא (מצד האב): הגאון ר' אברהם (מתלמידי הגאון הקדוש מרן רבי יעקב אביחצירא וכן למד היה מתלמידיו המובהקים של הגאון הקדוש רבי דוד אביחצירא עטרת ראשנו, הי"ד). **אביו:** הגאון הקדוש ר' יעקב. **נשותיו:** מרת עזיזה (זיווג ראשון - נפטרה בארפוד בעודה צעירה לימים), מרת מרים שמחה (זיווג שני - בתו של הגאון הקדוש רבי מסעוד שטרית זצ"ל, המכונה ה'בבא סיד', אחיו מאם של ה'בבא סאלי' זיע"א). **בתו:** מרת יאקוט (נישאה לר' מאיר פחימה זצ"ל, מחשובי השוחטים בעירו). **חברותא:** הגאון הקדוש רבי מאיר אביחצירא זיע"א, הגאון הקדוש ר' מכלוף אביחצירא (תלמיד חבר לרבינו). **מתלמידיו:** הצדיק הקדוש ר' אלעזר אביחצירא, הגאון ר' אליהו אברג'ל (חבר בית הדין הגדול). **מספריו:** **ישב ורינה** - פיוטים. חיבר גם עשרה שירים עממיים בערבית-יהודית.

האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א העיד: "רבי יהודה בן שמחון, לא היה כמוהו בקמיעות. היה צדיק יסוד עולם!". סיפורים רבים ועדויות רבות מספרים על אודות הצדיק שהוציא דיבוקים וכיו"ב.

בתו יאקוט סיפרה: בעיירה ארפוד התגוררה משפחה אמידה בשם משפחת תורג'מן. משפחה זו הכניסה ספר תורה לבית הכנסת וערכה לכבודו סעודת מצווה. רבי יהודה ישב בסעודה בראש השולחן. השמחה גאתה לשחקים ובני העיר פייטו ושוררו לכבוד המצווה החשובה. לפתע נכנס אחד מבני המשפחה בבהלה ואמר שממון רב של בני המשפחה נגנב במהלך השמחה.

בצר להם בני המשפחה פנו לרבינו ושאלו מה עליהם לעשות. הצדיק ביקש שיביאו לו כוס עם שמן זית. כשהביאו לפניו רבינו החזיק בידו את הכוס, לחש מה שלחש. לאחר מכן קרא לבתו יאקוט שבאותם ימים היתה כבת חמש. הרב ביקש ממנה שתאמר לו מה היא רואה בכוס. בתו יאקוט העידה שראתה כעין סרטון המופיע בכוס:

"אבא, הנה הוא עולה מהסולם, יורד מהסולם, הנה הוא לוקח את הכסף". לפתע יאקוט ראתה את פני הגנב. אותו אדם היסב איתם בשולחן כשהוא מפייט ומשורר לכבודה של גניבה. (לימים השתדך המקובל הצדיק רבי דוד מנהריה שליט"א עם משפחת תורג'מן הנזכרת והתחתן עם בתו של רבי עזר תורג'מן וגם הוא נכח באותו זמן והוא אישר את המעשה).

תלמידו הגאון רבי אליהו אברג'ל (חבר בית הדין הגדול) העיד על רבינו: "בילדותי זכיתי ללמוד שנה תמימה אצל הצדיק, שהיה עושה כמעשה רבי פרידא ממש. רבינו הסביר את הלימוד בצורה פשוטה וברורה עד שאני וחברי זכינו להבין את הלימוד לאמיתו. אם אחד מהתלמידים לא היה מבין, רבינו היה חוזר ומסביר את הלימוד לאט ובסבלנות אין קץ עד שהיה ברור שהתלמיד אכן הבין כראוי את הלימוד. הוא החדיר בנו תורה, קדושה ויראת שמיים שמלווים אותנו במשך כל חיינו.

"אספר דבר נוסף החקוק בזכרוני: עוד שהייתי ילד קטן הייתי רואה את הגאון הקדוש רבי יהודה זצ"ל מהלך הלך ושוב עם הצדיק המקובל רבינו מאיר אביחצירא זצ"ל (הבבא מאיר זיע"א), שהיה אז צעיר לימים וזקנו עדיין כולו היה שחור. שני הגדולים היו עוסקים בתורה הקדושה ללא הפסקה. כך היה חוזר המעשה על עצמו מידי יום ביומו. על הערכתו הגדולה של הגאון הקדוש הבבא מאיר לצדיק ניתן ללמוד מכך שהפקיד בידיו את אוצרו היקר, את בנו הגדול המקובל הצדיק רבי אלעזר זצ"ל (הבבא אלעזר) ומינה את רבינו לשמש כמלמד לבנו".

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל

PnineZadikim@gmail.com

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים